

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1916.

Första kammaren.

Nr 83.

Lördagen den 3 juni, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7,30 e. m.

Anmäldes och bordlades

bankoutskottets utlåtande och memorial:

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar m. m., i vad densamma avser ändring i lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar; och

nr 59, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bankoutskottets utlåtande nr 54, i anledning av väckt motion angående bearbetning m. m. av viktigare in- och utländskt riksdagstryck.

Fortsattes föredragningen av särskilda utskottets utlåtande, nr 1, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete, till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken, till lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar och till lag angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägsdrift; *dels ock* i anledning därav väckta motioner.

*Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.*

Avdelningen A).

Punkten 1).

Utskottets förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete.

7 §.

Denna paragraf lydde

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

Har olycksfallet medfört arbetarens död, skall i ersättning utgivas:

a) begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes årliga

(i utskottets förslag:)

Har olycksfallet medfört arbetarens död, skall i ersättning utgivas:

a) begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes årliga ar-

Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.

(Forts.)

arbetsförtjänst, dock ej med mindre än *femtio* kronor;

b) livräntor till efterlevande, nämligen:

till änka eller änking, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, samt

till varje den avlidnes minderåriga barn en livränta från dödsfallet, till dess barnet uppnått femton års ålder, å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten;

dock att, där livräntor till efterlevande skulle, för år räknat, sammanlagt överstiga två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, de skola, i förhållande till vad på en var livräntetagare belöper, nedsättas till detta belopp, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfarande.

betsförtjänst, dock ej med mindre än *sextio* kronor;

b) livräntor till efterlevande, nämligen:

till änka eller änking, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst;

till varje den avlidnes minderåriga barn, *evad det fötts inom eller utom äktenskapet*, en livränta från dödsfallet, till dess barnet uppnått femton års ålder, å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten, samt

till den avlidnes fader eller moder eller, om båda leva, till dem gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete huvudsakligen beroende och annan till livränta berättigad ej finnes, en livränta å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av arbetsförtjänsten;

dock att, där livräntor till efterlevande skulle, för år räknat, sammanlagt överstiga två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, de skola, i förhållande till vad på en var livräntetagare belöper, nedsättas till detta belopp, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfarande, *samt att livränta till änking ej utgår, där han väsentligen åsidosatt den honom gentemot hustrun åliggande försörjningsplikt eller väsentligen åsidosätter sin försörjningsplikt mot makarnas barn. Skall av skäl, som nu sagts, livränta till änking ej utgå, må försäkringsrådet besluta, att livräntan i stället skall utgå till den avlidnas minderåriga barn.*

Till änka eller änking, som före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.

Till änka eller änking, som uppbär livränta och före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.

Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)

Vid förevarande paragraf hade reservation avgivits av herrar *Lindman, Svensson, Antonsson, von Sydow, Widell, Beckman* och *Pettersson*, vilka på anförda skäl föreslagit, att ur 7 § mom. b) i utskottets förslag skulle utgå det stycke, som började med »till den avlidnes fader» och slutade med »av arbetsförtjänsten».

Herr von Sydow: Herr talman! I 7 § har utskottet satt in ett tillägg, som avser att, därest en arbetare omkommer genom olycksfall och efterlämnar fader eller moder, som för sitt uppehälle äro hänvisade till hans arbetsförtjänst, dessa kunna få en livränta. En sådan bestämmelse återfinnes i en del utländska lagar, men det är att märka, att den är införd där, innan någon invaliditets- eller ålderdomsförsäkring förut kommit till stånd. Har man en ålderdomsförsäkring, som vi ha, finnes det ingen anledning att i lagen införa en sådan bestämmelse, ty då få föräldrarna själva en pension från den försäkringen till sitt underhåll. På grund härav ber jag att få yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till herr Lindmans m. fl. reservation.

Herr von Koch: Herr talman, mina herrar! Jag ber att i denna punkt få vädja till kammarens goda hjärta i förhoppning, att denna vädjan icke må förklinga ohörd. Förhållandet är, att det vid utskottsbehandlingen framkommit en del yrkanden på att höja ersättningarna, men utskottet har måst avböja alla sådana framställningar. Men så framställdes från arbetarhåll ett förslag, att man skulle taga hänsyn till detta ganska behjärtansvärda syfte genom den bestämmelse, som nu är införd i 7 §, nämligen att om en arbetare omkommer, som försörjt far eller mor och dessa icke hava några andra försörjningskyldiga att hålla sig till, understöd skulle kunna lämnas till dessa kvarlevande personer, som för sitt uppehälle varit beroende av hans arbetsförtjänst. Jag är fullt medveten om att den anmärkning, som herr von Sydow gjorde, att allmänna pensionsförsäkringen skulle i någon mån taga hand om dessa personer, är i någon mån berättigad, men dels utgår pensionen endast vid hög invaliditet, dels torde pensionens belopp vara vida lägre, än som skulle vara fallet enligt denna lag. Det är emellertid en ganska human tanke, som ligger till grund för detta förslag, och jag ber ytterligare få omnämna, att liknande

Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)

bestämmelser finnas införda i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, samt i flera utländska lagar.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr tal-
mannen, att beträffande förevarande paragraf yrkats, dels att den-
samma skulle godkännas i enlighet med utskottets förslag, dels ock,
att utskottets förslag till paragrafens lydelse skulle antagas med den
ändring, som förordats i den av herr Lindman m. fl. vid paragrafen
avgivna reservation.

Vid sedermera gjorda propositioner i enlighet med dessa yrkan-
den förklarades propositionen på godkännande av den utav herrar
Lindman m. fl. föreslagna lydelsen av paragrafen vara med över-
vägande ja besvarad.

8 §.

Godkändes.

9 §.

Denna paragraf lydde

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

Den årliga arbetsförtjänst, som
i 6 och 7 §§ omförmäles, utgör
hela den avlöning — vinstandelar,
där sådana förekommit, inräk-
nade — som den skadade under
ett år, räknat tillbaka från olycks-
fallet, åtnjutit av arbetsgivaren.

Har under längre eller kortare
tid av året den skadade icke av
arbetsgivaren använts till arbete,
eller kan avlöningen för någon
tid av året på grund av brist-
fällig utredning eller av annan
anledning ej bestämmas, beräk-
nas avlöningen för den tid till
belopp, som med hänsyn till av-
löningen i arbetsorten under mot-
svarande tid för en arbetare av
samma arbetsförmåga och med
liknande arbete som den skadade
eller eljest med hänsyn till om-
ständigheterna prövas skäligt.
Lag samma vare, där den ska-
dade under någon tid av året,

(i utskottets förslag:)

Den årliga arbetsförtjänst, som
i 6 och 7 §§ omförmäles, utgör
hela den avlöning — vinstandelar,
där sådana förekommit, inräk-
nade — som den skadade under
ett år, räknat tillbaka från olycks-
fallet, åtnjutit av arbetsgivaren
i den verksamhet, i vilken olycks-
fallet inträffat. Har under längre
eller kortare tid av året den ska-
dade icke av arbetsgivaren an-
vänts till arbete, eller kan av-
löningen för någon tid av året
på grund av bristfällig utred-
ning eller av annan anledning ej
bestämmas, beräknas avlöningen
för den tid till belopp, som med
hänsyn till avlöningen i arbets-
orten under motsvarande tid för
en arbetare av samma arbets-
förmåga och med liknande arbete
som den skadade eller eljest med
hänsyn till omständigheterna prö-
vas skäligt. Lag samma vare,

på grund av tillfälligt övertidsarbete eller annat särskilt förhållande, åtnjutit väsentligt högre avlöning, eller, på grund av sjukdom eller annan oförvållad anledning, åtnjutit väsentligt lägre avlöning än sådan arbetare, så ock där den skadade för yrkesutbildning eller endast tillfälligtvis använts till det arbete, i vilket olycksfallet inträffat, eller den skadade är minderårig.

där den skadade under någon tid av året, på grund av tillfälligt övertidsarbete eller annat särskilt förhållande, åtnjutit väsentligt högre avlöning, eller, på grund av sjukdom eller annan oförvållad anledning, åtnjutit väsentligt lägre avlöning än sådan arbetare, eller där vid tiden för olycksfallet hans arbetsförmåga redan var nedsatt på grund av tidigare olycksfall i arbete, så ock där den skadade för yrkesutbildning eller endast tillfälligtvis använts till det arbete, i vilket olycksfallet inträffat, eller den skadade är minderårig.

*Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

Utgöres avlöning helt eller delvis av naturaförmåner, uppskattas dessa förmånens värde efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Överstiger den årliga arbetsförtjänsten ettusen åttahundra kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning. Understiger den årliga arbetsförtjänsten trehundra kronor, skall den beräknas till detta belopp.

Med den i 6 § 1) omförmälda dagliga arbetsförtjänst förstås en trehundredel av den enligt ovan angivna grunder bestämda årliga arbetsförtjänsten.

Utgöres avlöning helt eller delvis av naturaförmåner, uppskattas dessa förmånens värde efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Överstiger den årliga arbetsförtjänsten ettusen åttahundra kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning. Understiger den årliga arbetsförtjänsten fyrahundra femtio kronor, skall den beräknas till detta belopp.

Med den i 6 § 1) omförmälda dagliga arbetsförtjänst förstås en trehundredel av den enligt ovan angivna grunder bestämda årliga arbetsförtjänsten.

Reservation hade avgivits av, utom annan utskottsledamot, herrar *Lindman, Svensson, Antonsson, von Sydow, Widell, Beckman* och *Pettersson*, vilka på anförda skäl hemställt, att 9 § skulle erhalla följande förändrade lydelse:

»Den årliga arbetsförtjänst, som — — — — eller den skadade *fyllt sextio år eller* är minderårig.

Utgöres — — — tillämpliga.

Överstiger den årliga arbetsförtjänsten *ettusen femhundra* kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning. Understiger den årliga arbetsförtjänsten *trehundra* kronor, skall den beräknas till detta belopp.

Med den i 6 § 1) omförmälda dagliga arbetsförtjänst förstås en

Lagförslag om försäkring för olycksfall i arbete. *trehundra sextio femtedel* av den enligt ovan angivna grunder be-
stämda årliga arbetsförtjänsten.»

(Forts.)

Herr von Sydow: Herr greve och talman! Det har flera gånger, dels av herr von Koch, dels av herr Mannheimer riktats den anmärkning mot mig, att ehuru jag sagt, att man borde förbättra kommitténs eller utskottets förslag, mina yrkanden enligt dessa herrars uppfattning i stället städse innebära en försämring av förslaget. Ja, det beror helt och hållet på, hur man ser det. Ser man förslaget uteslutande från arbetarnas sida, kan anmärkningen i vissa fall vara befogad, men jag vill icke se det vare sig från arbetarnas eller arbetsgivarnas synpunkt, utan ur samhällets synpunkt. Det är orätt att giva för litet, men det är lika orätt ur samhällssynpunkt att giva för mycket. På det sättet uppmuntrar man arbetarna att utan något berättigande mottaga underhåll på samhällets bekostnad eller genom dess försorg. Ur sådana synpunkter ha mina medreservanter och jag vid denna paragraf yrkat en del ändringar, nämligen att den beräknade årliga arbetsförtjänstens maximum skall sänkas från 1,800 kronor till 1,500 kronor, och likaledes att den beräknade procenten för sjukpenningen skall sättas ned till vad den enligt kommitténs förslag rätteligen borde vara, nämligen $66\frac{2}{3}\%$ från omkring 80% . Kammitén säger på flera ställen, att sjukpenningen bör vara $66\frac{2}{3}\%$ av den verkliga dagsförtjänsten, men genom sin beräkning kommer kommittén i själva verket upp till cirka 80% . Utskottet har vidare höjt minimum av den årliga arbetsförtjänsten från 300 kronor till 450 kronor. Denna ändring finner jag icke befogad. Detta minimum är avsett för personer, som icke ha sitt fulla uppehälle av sin arbetsförtjänst, utan arbeta för biförtjänst, såsom rätt ofta händer med hustrur och vissa andra kvinnliga arbetare, och då är det oriktigt att beräkna deras arbetsförtjänst till ett minimum av 450 kronor.

Herr greve och talman! Jag ber att få yrka avslag på utskottets förslag och bifall till herr Lindmans m. fl. reservation.

Herr von Koch: Jag ber till en början att få säga till svar å herr von Sydows anförande, att när jag förut i dag talat om den försämring, som utskottets förslag undergått genom reservanternas förslag, jag avsåg, att det var en försämring från den synpunkt från vilken jag — och som jag tror många med mig — ser dessa frågor. Det är klart, och det vill jag erkänna, att då den ärade talaren haft sina särskilda meningar på olika punkter i lagförslaget, han alltid angivit skäl för de ändringsförslag, han framställt. Jag är skyldig att giva honom detta erkännande.

Jag ber så att få övergå till det ändringsförslag, som den föregående ärade talaren framställt. Det gäller först frågan om livräntan. Det är ju så, att enligt den nuvarande lagen, livräntan är bestämd till 300 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts för-

slag skulle den kunna lägst uppgå till 200 kronor eller till $\frac{2}{3}$ av arbetsförtjänsten, vilken är fastslagen till lägst 300 kronor. Jag hemställer, om det icke vore lämpligare att bestämma, att den lägsta livräntan blir såsom för närvarande, 300 kronor. Utskottet har åtminstone velat detta, och det skulle ske på det sättet, att den lägsta beräknade arbetsförtjänsten bestämdes till 450 kronor i stället för, såsom kommittén och Kungl. Maj:t föreslagit, till 300 kronor. Jag undrar, om det icke är skäl, att livräntans minimum på detta sätt höjes.

*Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

I fråga om maximigränsen har herr von Sydow m. fl. reservervanter hemställt, att den skulle avsevärt sänkas. Reservervanterna säga, att ersättningen icke bör bli så hög, att den kan leda till bristande arbetsvilja och varjehanda försök att obehörigt få underhåll på det allmännas bekostnad. Jag förstår uppriktigt sagt icke vad som menas med detta. Är det meningen, att arbetarna skulle kunna tänkas vilja själva vålla sig avsiktligt olycksfall, så är det ju i allt fall korrektiv häremot givet uti 24 §, enligt vilken understöd icke utgår, när olycksfallet varit uppsåtligen förvållat. Vad beträffar bestämmelsen om maximigränsen, kan man naturligtvis framställa olika förslag i detta avseende. Jag undrar dock, om det icke är lämpligt, att man i detta avseende tar hänsyn till förhållandena i utlandet. Så ha kommittén och Kungl. Maj:t gjort. Jag skall icke trötta herrarna med att räkna upp, hur det är ställt i olika länder, men jag vill säga, att då man tar hänsyn till utlandets bestämmelser, 1,800 kronor äro ett ganska skäligt belopp.

Beträffande sjukpenningen ha reservervanterna föreslagit, att den skall utgå med $\frac{1}{365}$ av arbetsförtjänsten i stället för med $\frac{1}{300}$. Nu visar sig emellertid, att frågan kommit i ett något annat läge genom de modifikationer, som Kungl. Maj:t låtit förslaget genomgå. Sedan Kungl. Maj:t föreslagit en karenstid av 4 dagar, så inverkar det naturligtvis på sjukpenningens belopp under de därpå följande dagarna. Enligt riksförsäkringsanstaltens beräkningar skulle under de 3 första veckorna sjukpenningen variera mellan 34 och $66\frac{2}{3}$ procent av beräknade dagsförtjänsten, om det är söndag under tiden, annars mellan 27 och 62 procent. Under inga förhållanden skulle den överstiga 75 procent av beräknade dagsförtjänsten. Detta skulle endast äga rum vid längre tids sjukdom. Jag kan icke finna, att förslaget om den nedsättning av sjukpenningen, som reservervanterna föreslagit, egentligen är motiverad ur någon synpunkt, åtminstone icke därav, att den sjuke arbetaren får för hög sjukpenning. Det är nog herrarna bekant, vilka kostnader en sjukdom medför och vilka svårigheter, som vid ett sådant olycksfall strömma till. Vid sådant förhållande kan man väl icke anse, att när sjukpenningens belopp går till högst 75 % av den beräknade dagsförtjänsten, den är för hög.

Herr talman! Jag ber att med anledning av vad jag yttrat

Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.

få yrka bifall till paragrafen oförändrad enligt utskottets förslag.

(Forts.)

Herr Antonsson: Herr greve och talman, mina herrar! Det var med anledning av de synpunkter, som den siste ärade talaren framhållit, som utskottet fann, att man i lagen borde beräkna den årliga arbetsförtjänsten till 450 kronor i stället för till det belopp, som kommittén och Kungl. Maj:t föreslagit, nämligen 300 kronor. Nu är emellertid förhållandet, att denna lagstiftning berör ett betydligt större antal av landets befolkning än den nuvarande lagstiftningen. Går man ut på landsbygden, finner man förhållandena där ganska annorlunda beträffande både arbetsförtjänst och behov av inkomst än i städerna. Jag vet, att det finnes stora grupper av personer, som ha anställning och dessutom ha en liten inkomst bredvid och sålunda icke helt äro beroende av förtjänsten på sitt arbete. Då har man ansett, att en livränta på 200 kronor om året är en ganska god ersättning för förlorad arbetsförtjänst genom olycksfall i arbete, och det är anledningen till kommitténs förslag, som upptagits av Kungl. Maj:t. Vad som nu framställts av utskottet går endast därpå ut, att man skall vara något liberalare än Kungl. Maj:t och kommittén, då det gäller att fastställa minimum av livräntan.

Jag ber att få yrka bifall till herr Lindmans m. fl. reservation.

Herr von Sydow: Jag ber att få säga några ord i anledning av herr von Kochs yttrande. Jag ber att få säga, att då i reservationen står, att man bör akta sig för att göra ersättningarna så höga, att de kunna leda till bristande arbetsvilja och försök att obehörigen njuta underhåll genom det allmännas försorg, detta avser, att ifall sjukpenningen blir för hög, en mindre samvetsgrann arbetare ej gärna återgår till arbetet så snart han kan, utan söker få en självtagen semester och under tiden lever på sjukpenningen. När sedermera herr von Koch anför, att genom införandet av en karenstid av 4 dagar sjukpenningen icke blir 80 % utan mindre, i vissa fall 75 % och därunder av den verkliga dagsförtjänsten, så beror detta på en felaktig beräkning, ursprungligen gjord av riksförsäkringsanstalten. Denna beräkning är naturligtvis matematiskt riktig, det är jag den första att medgiva men den är socialt alldeles oriktig. Det är fullkomligt oriktigt, att då man beräknar sjukpenningen för den tid, under vilken den skall utgå, taga med den tid, då den icke utgår. Varför man icke vill ha en så hög sjukpenning är därför, att den kan förmå en mindre samvetsgrann arbetare att icke så snart återgå till arbetet, ty han säger: ifall jag håller mig hemma en vecka framåt, får jag ändå 80 % av min arbetsförtjänst, och därför kan jag lika gärna göra det som gå tillbaka till arbetet redan nu. På hans

motiv för det ena eller andra beslutet kan den omständigheten huruvida han för en förfluten tid fått sjukpenning eller icke ej gärna inverka.

*Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.*

(Forts.)

Överläggningen förklarades härmed slutad, varefter herr talmanen yttrade, att i avseende å förevarande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas enligt utskottets förslag, dels ock att paragrafen skulle antagas med den lydelse, som föreslagits i den av herr Lindman m. fl. vid paragrafen avgivna reservation.

Vid härefter enligt dessa yrkanden gjorda propositioner förklarades propositionen på paragrafens godkännande med den av herr Lindman m. fl. föreslagna lydelsen vara med övervägande ja besvarad.

10 §.

Förevarande paragraf lydde sålunda

(i *Kungl. Maj:ts förslag* :)

Försäkringsinrättning, i vilken den skadade enligt 4 § är försäkrad, äger rätt att när som helst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda honom vård å *sjukhus*. Den skadade må dock ej utan sitt medgivande intagas å *sjukhus*, såvida ej skadan, enligt läkares intyg, kräver vård å sådan anstalt.

Har den skadade intagits å *sjukhus*, äger försäkringsinrättningen att, till betäckande av kostnaden för vården, å den till honom, under den tid vården å *sjukhuset* varar, utgående sjukpenning avdraga högst hälften.

Försäkringsinrättning äger ock att under viss tid, i stället för livränta eller del därav, bereda livräntetagare, som är hemfallen åt dryckenskap, ersättning i naturaförmåner, samt åt livräntetagare, som därtill samtycker, bereda uppehälle å ålderdomshem, barnhem eller annan dylik anstalt.

(i *utskottets förslag* :)

Försäkringsinrättning, i vilken den skadade enligt 4 § är försäkrad, äger rätt att när helst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda honom vård å *sjukvårdsanstalt*. Den skadade må dock ej utan sitt medgivande intagas å *sjukvårdsanstalt*, såvida ej skadan, enligt läkares intyg, kräver vård å sådan anstalt.

Har den skadade intagits å *sjukvårdsanstalt*, äger försäkringsinrättningen att till betäckande av kostnaden för vården, å den till honom, under den tid vården å *anstalten* varar, utgående sjukpenning avdraga högst hälften.

Försäkringsinrättning äger ock att under viss tid, i stället för livränta eller del därav, bereda livräntetagare, som är hemfallen åt dryckenskap, ersättning i naturaförmåner samt åt livräntetagare, som därtill samtycker, bereda uppehälle å ålderdomshem, barnhem eller annan dylik anstalt.

Vid nu föredragna paragraf hade reservation avgivits av herrar *Lindman, Svensson, Antonsson, von Sydow, Widell, Beckman* och *Pettersson*, vilka anförde:

Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.

»På grund av vårt förslag om införande av en karenstid av 60 dagar erfordras en omredigering av denna paragraf. och hemställa vi,

(Forts.)

att 10 § erhåller följande lydelse:

Försäkringsinrättning, i vilken den skadade enligt 4 § är försäkrad, äger rätt att när helst, *även före utgången av den i 6 § 1) omförmälda tid*, och under så lång tid sådant — — — — anstalt.

Har — — — vården å sjukpenning, som under tiden för vården till honom av inrättningen utgives, avdraga högst hälften.

Försäkringsinrättning — — — anstalt.»

Herr von Sydow: Jag ber att vid denna paragraf få yrka bifall till herr Lindmans m. fl. reservation, vilken endast avser en obetydlig redaktionsförändring, påkallad av beslutet i fråga om 6 §.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att angående föreliggande paragraf annat yrkande ej förekommit, än att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den av herr Lindman m. fl. avgivna reservation.

Härefter gjordes propositioner, först på paragrafens godkännande enligt utskottets förslag samt vidare på bifall till nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

11 §.

Denna paragraf lydde

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva understöd såsom avlöning, pension eller annat underhåll, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än i 4 § sägs, avdrages från sjukpenning, livränta, begravningshjälp eller annan ersättning, som utgives enligt denna lag, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren eller av kassan eller på grund av försäkringen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår. *Från*

(i utskottets förslag:)

Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva understöd, såsom avlöning, pension eller annat underhåll, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller *pensionsinrättning* eller på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än i 4 § sägs, avdrages från sjukpenning, livränta, begravningshjälp eller annan ersättning, som utgives enligt denna lag, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren, kassan eller *pensionsinrättningen* eller på grund av försäkringen utgives

livränta eller begravningshjälpen må dock sådant avdrag endast äga rum om arbetsgivaren, på grund av understödet, enligt 15 § andra stycket erhållit lindring i försäkringsavgiften, samt, i fråga om understöd från kassa eller på grund av försäkring, endast ske om arbetsgivaren helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag. För pensionstillägg eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring eller för understöd från sjömanshus eller för annat dylikt, allenast för behövande avsett understöd må avdrag icke göras.

för tid, under vilken ersättningen utgår. *Dock må sådant avdrag endast äga rum om arbetsgivaren, på grund av understödet, enligt 15 § andra stycket erhållit lindring i försäkringsavgiften, samt, i fråga om understöd från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring, endast ske om arbetsgivaren helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag. För understöd vid sjukdom, vilket skall av arbetsgivaren utgivas, sker avdrag, ändå att motsvarande lindring i försäkringsavgiften ej ägt rum, i den mån sådant understöd av arbetsgivaren i vederbörlig ordning utgives, ägande arbetsgivaren av försäkringsinrättningen återfå vad som på grund av sålunda utgivet understöd avdragits från ersättningen enligt denna lag.*

Lagförslag om försäkring för olycksfall i arbete.
(Forts.)

För pensionstillägg eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring eller för understöd från sjömanshus eller för annat dylikt, allenast för behövande avsett understöd må avdrag icke göras.

Beredes den skadade genom understödet naturaförmåner, såsom bostad, fritt uppehälle eller dylikt, beräknas avdraget för dessa förmåner efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Avdrag, som ovan sägs, skall jämväl ske för skadestånd, som i följd av olycksfall i arbete utbetalas enligt allmän lag eller särskild författning.

Beredes den skadade genom understödet naturaförmåner, såsom bostad, fritt uppehälle eller dylikt, beräknas avdraget för dessa förmåner efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Herr von Sydow: I 11 § finnas bestämmelser om avdrag, som kunna ske från sjukpenningen. Härvid har man särskilt

Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)

att taga hänsyn till, att det icke får bli någon dubbel ersättning. Detta är i synnerhet av vikt om den skadade är medlem utav en av staten understödd sjukkasse. Staten får icke anordna det så, att en person, som skadas genom olycksfall i arbete, får ersättning både från olycksfallsförsäkringen och från den av staten understödda sjukkasseverksamheten. Detta kan förebyggas på flera sätt. Jag anser bästa sättet vara att i sjukkasselagen intaga en bestämmelse till förhindrande av dylik dubbelersättning.

Vid denna paragraf har jag således intet yrkande, utan ber att få återkomma till frågan i sammanhang med förslag om ändring i sjukkasselagen.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter nu föredragna paragraf godkändes.

12 §.

Godkändes.

13 §.

Denna paragraf lydde

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

Sedan försäkringsinrättningen erhållit underrättelse om olycksfallet, skall inrättningen, ändå att ansökan om ersättning ej blivit gjord, så fort ske kan, besluta om de åtgärder, som för den skadades vård må vara av nöden, samt bestämma den ersättning, som enligt denna lag skall utgivas. Kan ersättningen ej med ledning av inkomna handlingar genast bestämmas, utgives provisoriskt skäligt belopp, utan återbetalningsskyldighet för den, som uppburit beloppet, därest sedermera ersättningen bestämmas till lägre belopp eller ersättning finnes icke böra utgå.

Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av försäkringsinrättningen bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden vilka voro avgörande för ersättningens bestämmande, må jämkning i er-

(i utskottets förslag:)

Sedan försäkringsinrättningen erhållit underrättelse om olycksfallet, skall inrättningen, ändå att ansökan om ersättning ej blivit gjord, så fort ske kan, besluta om de åtgärder, som för den skadades vård må vara av nöden, samt bestämma den ersättning, som enligt denna lag skall utgivas. Kan ersättningen ej med ledning av inkomna handlingar genast bestämmas, utgives provisoriskt skäligt belopp, med skyldighet för den, som uppburit beloppet, därest sedermera ersättningen bestämmas till lägre belopp eller ersättning finnes icke böra utgå, att återbära vad han för mycket uppburit.

Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av försäkringsinrättningen bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningens bestämmande, må

sättningen äga rum. Sådan jämkning må dock ej avse ersättning, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller där jämkningen utan ansökan beslutats av inrättningen, före dagen för beslutet.

Beslut om ersättning skall, så fort ske kan, meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tillsvidare lända till efterrättelse.

jämkning i ersättningen äga rum. Sådan jämkning må dock ej avse ersättning, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutats av inrättningen före dagen för beslutet.

Beslut om ersättning skall, så fort ske kan, meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tillsvidare lända till efterrättelse.

Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)

Reservationer hade avgivits

dels av herrar *Lindman, Svensson, Antonsson, von Sydow, Widdell, Beckman* och *Pettersson*, vilka anförde:

»Även i denna paragraf erfordras vid bifall till vårt förslag om införande av 60 dagars karenstid en redaktionell förändring, och föreslå vi,

att 13 § erhåller följande lydelse:

Sedan — — — gjord, besluta — — — uppburit.

Inträder — — — beslutet.

Beslut — — — efterrättelse.»

dels ock av herrar *Branting, Mannheimer, I. Olsson, von Koch, Daniel Persson, Lindqvist, Holmström* och *Cederborg*, vilka hemställt, att riksdagen måtte godkänna 13 § med den lydelse som innefattades i Kungl. Maj:ts förslag.

Herr von Sydow: Herr greve och talman! Jag anhåller att vid denna paragraf få yrka bifall till herr Lindmans m. fl. reservation, vilken endast avser en obetydlig redaktionsförändring föranledd av beslutet i fråga om 6 §.

Herr Mannheimer: I 13 § har utskottet företagit en ändring i det förslag, som Kungl. Maj:t framlagt. I 13 § bestämmes, att när handlingarna om olycksfallet inkommit till riksförsäkringsanstalten, den har att bestämma den ersättning, som skall utgå till den skadade. Ifall då icke tillräckligt upplysande handlingar äro inkomna, åligger det riksförsäkringsanstalten att fastställa ersättningen provisoriskt, på det att icke den skadade skall behöva vänta för länge på att utfå sin ersättning. Då kan det hända, att riksförsäkringsanstalten kommer att utanordna ett belopp till den sjuke, och att, när man sedan skall fastställa ersättningen definitivt, det visar sig, att den provisoriskt fastställda ersättningen blivit för hög. För det fallet föreslogs av Kungl. Maj:t att den skadade, som på detta sätt utfått ett för högt belopp, icke skulle vara skyldig att återbetala det belopp han fått för mycket, men utskottet har emellertid gjort den ändringen, att den skadade skall hava skyl-

Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)

dighet att återbära, vad han utfått för mycket. Mot detta utskottets förslag ha åtskilliga, däribland jag, reserverat sig. Jag skall be att få yrka bifall till reservationen eller alltså till Kungl. Maj:ts förslag. Det förefaller mig, som om den bestämmelsen, att riksförsäkringsanstalten skall vara skyldig att återfordra vad en skadad sålunda utfått för mycket, är opraktisk. Man får komma ihåg, att den skadade i de flesta fall — man kan nästan säga i alla fall — förbrukat vad han fått, och då är det enligt min mening, när han mottagit beloppet i god tro, opraktiskt att ålägga riksförsäkringsanstalten att återfordra detsamma.

Herr talman! På dessa grunder ber jag att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag eller till herr Brantings m. fl. reservation.

Herr von Sydow: I anledning av herr Mannheimers anförande ber jag få säga, att det enligt min mening finnes två skäl mot bifall till herr Mannheimers yrkande. Det första är, att hans förslag är stridande mot den gamla bestämmelsen i vår lag: missräkning är ingen betalning. Här skulle ett provisoriskt bestämt belopp icke komma att återbäras även om det vore felräknat. Vidare är det att märka att bestämmelsen kan medföra olägenhet för den skadade. När sjukkassenämnden var samlad här i Stockholm för att höras om ifrågavarande förslag, uttalades från ledande håll inom nämnden att en dylik bestämmelse vore opraktisk och lätt kunde leda till, att så små belopp som möjligt bleve provisoriskt utbetalade för att icke anstalten skulle riskera att lida någon förlust genom eventuella fel.

Jag ber sålunda att få vidhålla mitt yrkande i fråga om 13 §.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att i avseende å förevarande paragraf yrkats, dels att kamraren skulle antaga det förslag, som innefattades i den av herr Lindman m. fl. vid paragrafen avgivna reservation, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i förenämnda av herr Branting m. fl. avgivna reservation.

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande av utskottets förslag till förevarande paragrafs lydelse samt vidare enligt berörda yrkanden; och förklarades propositionen på antagande av herr Lindmans m. fl. förslag vara med övertvägande ja besvarad.

14 och 15 §§.

Godkändes.

16 §.

Denna paragraf hade följande lydelse:

Såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkrings-

rådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet skall för varje försäkring i riksförsäkringsanstalten till statsverket erläggas tilläggsavgift med belopp, motsvarande fem procent av försäkringsavgiften, beräknad utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäles.

Försäkringsbolag, som i 4 § avses, är ock skyldigt att till statsverket erlägga bidrag till bestridande av nämnda omkostnader. Bidraget erlägges för varje räkenskapsår efter årets utgång på tid och sätt, som av Konungen bestämmes, med belopp, motsvarande tre procent av summan av försäkringsavgifterna, beräknade utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäles, för de i bolaget under räkenskapsåret tagna försäkringar.

Övriga omkostnader för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet bestridas av statsmedel.

Vid förevarande paragraf hade reservation avgivits av herrar *Lindman, Svensson, Antonsson, von Sydow, Widell, Beckman* och *Petersson*, vilka anført:

Utskottet har i enlighet med Kungl. Maj:ts proposition föreslagit beloppet av det årliga bidrag arbetsgivarebolag har att erlägga till statsverket till 3 % av summan av bolagets försäkringsavgifter. Då enligt kommitténs förslag detta bidrag i första hand avses för kostnaderna för försäkringsrådet samt vidare till ersättning för det gagn arbetsgivarebolagen anses hava av riksförsäkringsanstalten, men kostnaderna för försäkringsrådet enligt kommitténs beräkning icke uppgå till fullt 1 1/2 % samt gagnet för arbetsgivarebolagen av riksförsäkringsanstaltens verksamhet icke torde bliva synnerligen avsevärt. yrka vi, att bidraget begränsas till 2 %, och att sålunda i denna paragraf orden »3 procent» utbytas mot »2 procent».

Herr von Sydow: 16 § handlar om avgifter, som från enskilda ömsesidiga arbetsgivarebolag skola erläggas till riksförsäkringsanstalten. Det är meningen, att från dessa bolag skall utgå en avgift, motsvarande en viss procent av summan av hela deras samlade premieintäkt. Kommittén hade föreslagit 5 %. Kungl. Maj:ts nedsatte bidraget till 3 %. Det är meningen, att denna avgift skall i främsta rummet täcka kostnaderna för försäkringsrådet. Enligt kommitténs beräkningar kunna kostnaderna i sådant hänseende icke gå till mer än 1 1/2 %. Det är vidare sagt, att det skulle tillkomma något belopp för den fördel, som de ömsesidiga arbetsgivarebolagen skulle ha av riksförsäkringsanstaltens verksamhet i avseende på statistik o. d. Jag tror för min del, att de enskilda arbetsgivarebolagen ej få någon större fördel av riksförsäkringsanstalten än denna anstalt av dem. Men skall man hava något belopp ur ifrågavarande synpunkt, bör det ej kunna beräknas högre än till 1/2 %, varigenom summan blir 2 %.

Jag ber att få yrka bifall till den av herr Lindman m. fl. avgivna reservationen.

Herr Mannheim: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag eller, som är detsamma, Kungl.

Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.

(Forts.)

Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts)

Maj:ts förslag. När Kungl. Maj:t bestämde sig för att nedsätta den siffra, som kommittén hade föreslagit, nämligen 5 %, till 3 %, så gjorde Kungl. Maj:t en beräkning av det belopp, vartill kostnaderna skulle ungefärligen kunna uppskattas, och kom då till 3 %. Kungl. Maj:t ansåg nämligen, att arbetsgivarebolagen borde ersätta riks-försäkringsanstalten en del av dess kostnader, bland annat för utarbetandet av olycksfallsstatistiken, en statistik vilken ju bleve till gagn även för arbetsgivarebolagen. Dessutom är det åtskilliga utredningar angående farlighetsklass och ersättningsars bestämmande, som riks-försäkringsanstalten kommer att utföra för arbetsgivarebolagen. Det är naturligtvis ytterligt svårt att fastställa belopp, som äro fullt rättvisa, men Kungl. Maj:t ansåg, att om man beräknar dem till en procent, det vore ungefär skäligt. Därefter beräknade Kungl. Maj:t, att de bidrag, som från arbetsgivarebolagen borde lämnas till bestridande av omkostnader för försäkringsrådets verksamhet; vilken huvudsakligen kommer arbetsgivarebolagen till nytta, borde utgå med 2 %. På detta sätt kom man till 3 %.

Då det förefaller mig, att vad från motsidan sagts icke kan rubba tillförlitligheten av dessa beräkningar, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas enligt utskottets förslag, dels ock att utskottets förslag skulle antagas med den ändring, som förordats i den av herr Lindman m. fl. vid paragrafen avgivna reservation.

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på antagande av herr Lindmans m. fl. förslag vara med övervägande ja besvarad.

17 och 18 §§.

Godkändes.

19 §.

Förevarande paragraf lydde sålunda:

Riks-försäkringsanstaltens beslut om försäkrings- eller tilläggsavgifts belopp skall, även där beloppet blivit allenast provisoriskt bestämt, utan hinder av förd klagan, tillsvidare lända till efterrättelse. Vinnes nedsättning i eller befrielse från avgift, återbetalas vad för mycket blivit erlagt.

Angående tid och sätt för erläggande av avgifter för försäkringar i riks-försäkringsanstalten förordnas av Konungen. Avgifter, som icke på föreskrivet sätt blivit erlagda, förskjutas av statsverket och indrivs i den ordning, som för indrivning av resterande kronoutskylder är stadgat.

Försäkringsavgifterna ingå till en fond, som förvaltas enligt grunder, som bestämmas av Konung och riksdag.

*Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

Reservation hade vid denna paragraf avgivits av herrar *Lindman, Svensson, Antonsson, von Sydow, Widell, Beckman* och *Petersson*, vilka på anförda skäl föreslagit, att åt andra stycket av denna paragraf gäves följande förändrade lydelse:

»Angående tid och sätt för erläggande av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten *bestämmas av Konung och riksdag*. Avgifter, som icke på föreskrivet sätt blivit erlagda, förskjutas av statsverket och indrivs i den ordning, som för indrivning av resterande kronoutskylder är stadgat.»

Herr *Widell*: Herr greve och talman! Jag erinrade vid behandlingen av 1 §, att utredningen såväl i kommitténs betänkande som i propositionen var synnerligen ofullständig beträffande tid och sätt för försäkringsavgifternas erläggande. Det har framkastats flera möjligheter. Avgifterna kunna uppbäras vid kronouppbörden, de kunna uppbäras vid kommunaluppbörden och de kunna inbetalas direkt till riksförsäkringsanstalten. Vilken eller vilka av dessa utvägar som skall väljas, är emellertid icke klart. I varje fall kommer avgörandet av den frågan att bli av synnerligt stor betydelse såväl för själva försäkringsinrättningen och därmed också för arbetsgivarna som också för staten i finansiellt hänseende. Sättet och tiden för avgifternas erläggande kunna i väsentlig grad influera på dels statens skyldighet att betala oguldna försäkringsavgifter och dels statens uppbördskostnader. Under sådana omständigheter ha vi, mina medreservanter och jag, icke funnit det lämpligt, att denna sak överlämnas till Konungen ensam att ordna, utan vi ha ansett, att riksdagen här icke bör uteslutas från medbestämmanderätt, och därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den av herr *Lindman* m. fl. vid paragrafen avgivna reservationen, där det heter: »Angående tid och sätt för erläggande av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten *bestämmas av Konung och riksdag*.»

Herr *Mannheimer*: Herr talman! Jag skall endast be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder vore yrkat dels godkännande av utskottets förslag till ifrågakvarande paragrafs lydelse, dels ock att utskottets förslag skulle antagas med den ändring, som förordats i den av herr *Lindman* m. fl. vid paragrafen avgivna reservation.

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på antagande av herr *Lindmans* m. fl. förslag vara med övervägande ja besvarad.

Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.

(Forts.)

20—24 §§.

Godkändes.

25 §.

Denna paragraf hade följande lydelse

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

(i utskottets förslag:)

Har olycksfallet föranletts därav, att den skadade ej ställt sig till efterrättelse gällande anordning eller föreskrift om åtgärder för undvikande av olycksfall, eller därav, att den skadade varit av starka drycker berusad, må ersättning enligt 6 § skäligen nedsättas eller indragas.

Ställer sig den skadade icke till efterrättelse anordning eller föreskrift om vård å sjukvårdsanstalt eller om läkarvård, som givits på grund av denna lag, må, där skadan väsentligen förvärrats därigenom, att den skadade i följd därav kommit att sakna lämplig vård, den i denna lag stadgade ersättning skäligen nedsättas.

Lag samma vare, där den skadade ej ställt sig till efterrättelse anordning eller föreskrift om sjukhus- eller läkarvård, som givits på grund av denna lag, så ock där genom försummelse av den skadade underrättelse om olycksfallet enligt 20 § icke lämnats; dock att nedsättning eller indragning av ersättningen ej må ske, såvida ej skadan väsentligen förvärrats därigenom, att den skadade i följd av förseelsen kommit att sakna lämplig vård.

Lag samma vare, där genom försummelse av den skadade underrättelse om olycksfallet enligt 20 § icke lämnats.

Vid förevarande paragraf hade reservation avgivits

dels av herrar *Lindman, Svensson, Antonsson, von Sydow, Widdell, Beckman* och *Pettersson*, vilka på anförda skäl yrkat, att första stycket i denna paragraf skulle erhålla följande förändrade lydelse:

»Har den skadade genom grov vårdslöshet förorsakat olycksfallet, skall ersättningen enligt 6 § skäligen nedsättas.»

dels ock av herrar *von Koch, L. Olsson* och *Cederborg*, vilka hemställt, att det i Kungl. Maj:ts förslag förekommande 1:a stycket måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Har olycksfallet föranletts därav att den skadade ej ställt sig till efterrättelse gällande och behörigen upprätthållen anordning eller föreskrift om åtgärder för undvikande av olycksfall, och detta under sådana omständigheter, att han därigenom måste anses ha gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, eller därav, att den skadade varit av starka drycker berusad, må ersättning enligt 6 § skäligen nedsättas.»

Herr von Sydow: Herr talman! 25 § handlar bland annat om påföljd av vårdslöshet från den skadades sida i fråga om ersättningens utgående. Kommittén hade föreslagit, att hur grov vårdslöshet den skadade än gjort sig skyldig till, avdrag å ersättningen ej skulle kunna ske. Häremot gjorde lagrådet den invändningen, att den berörda bestämmelsen kunde leda till bristande aktsamhet från arbetarnas sida, och vidare, att det stötte rättskänslan, att full ersättning även i sådana fall skulle utgå, samt förordnade därför, att ersättningen i sådana fall måtte kunna nedsättas eller indragas. Kungl. Maj:t gick en medelväg och tog ut två fall, där det ansågs att vårdslöshet borde leda till nedsättning eller indragning av ersättningen. Det var dels i fall där den skadade uraktlåtit att ställa sig till efterrättelse gällande säkerhetsföreskrifter, och dels om han varit berusad, när olyckshändelsen inträffade. För min del anser jag den klassificering, Kungl. Maj:t har gjort, icke vara vidare lyckad. Den kan dels vara för vid och dels för snäv. Det kan hända, att den, som icke ställer sig till efterrättelse föreskrifter, som äro anslagna men fallit i glömska, icke gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, å andra sidan kan det tänkas, att en arbetare gjort sig skyldig till synnerligen grov vårdslöshet, utan att ha överträtt några vissa säkerhetsföreskrifter. På de av lagrådet anförda skälen anser jag det vara lämpligt, att i allmänhet vid grov vårdslöshet en nedsättning av ersättningen bör äga rum.

Jag ber därför få yrka bifall till herr Lindmans m. fl. reservation.

Herr von Koch: Herr talman! Jag har icke kunnat ansluta mig vare sig till utskottets förslag i denna punkt eller herr von Sydows m. fl. reservation vari paragrafens första stycke formulerats så: »Har den skadade genom grov vårdslöshet förorsakat olycksfallet, skall ersättningen enligt 6 § skäligen nedsättas.» Jag har trott, att om man ger paragrafen en så vidsträckt formulering, den lätt kan giva anledning till tvister och vålla obehag av olika slag, och jag anser, att erfarenheten från utlandet visat, att man helst bör giva denna paragraf en något mera bestämd formulering, så att icke några svårigheter behöva uppstå vid tillämpning av densamma.

Jag kan således icke vara med om herr von Sydows reservation, men jag kan icke heller gå med på utskottets förslag att helt och hållet stryka de bestämmelser, som äro införda i Kungl. Maj:ts förslag angående föreskrifter för undvikande av olycksfall och till förekommande av att personer som äro berusade skola bliva utsatta för olycksfall. Jag har nämligen den uppfattningen, att såvitt möjligt böra i lagen givas föreskrifter, som kunna i möjligaste mån förekomma olycksfall och verka uppfostrande på arbetarna. Icke mindre viktigt än att lämna ersättning är att försöka förhindra eller förminska olycksfallen och främja arbetarskyddsanordningarna. Det är åtmin-

*Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)

stone min uppfattning, att lämpliga bestämmelser i denna riktning böra införas just för att främja arbetarnas intressen.

För min del kan jag därför i det stora hela ansluta mig till Kungl. Maj:ts förslag, men jag har ifrågasatt en liten modifiering av detta. Till en början anser jag det vara något strängt, att ersättning skall kunna helt och hållet indragas under de omständigheter, som äro antydda i paragrafens första stycke. Jag har därför strukit ordet »indragas» och tänkt mig, att ersättningen endast skulle kunna »skäligen nedsättas». Vidare har jag tänkt mig, att i paragrafen skulle kunna göras ett par tillägg. Herr von Sydow nämnde, att det är ganska hårt, att om en föreskrift är anslagen på arbetsplatsen, men dess tillämpning icke vederbörligen upprätthålles, arbetaren skall träffas av denna bestämmelse och gå förlustig om understöd. Jag har därför tänkt mig, att det skall stå i paragrafen, att den nämnda föreskriften skall vara »behörigen upprätthållen», och vidare, att olycksfallet skall ha vållats »under sådana omständigheter, att han därigenom måste anses ha gjort sig skyldig till grov vårdslöshet». Om man modifierar paragrafen på detta sätt, tror jag, att den egentligen icke kan giva anledning till något väsentligare missförstånd, och icke heller håller jag före, att arbetarna skola ha någon anledning att motsätta sig den, ty den torde allenast komma att verka i arbetarnas eget intresse.

Jag skall på dessa grunder, herr talman, be att få yrka bifall till den av mig jämte ett par andra ledamöter av utskottet avgivna reservationen vid denna punkt.

Herr Ström: Ja, det kan ju synas fåfängt att här yttra något till förmån för utskottets förslag, då kammaren håller på att riva sönder hela lagen, så att det snart är omöjligt att tänka sig ens någon sammanjämkning. Lagen kommer väl att falla på första kammarens motstånd. Men jag har fått särskilt uppdrag att vid denna paragrafs behandling framföra några synpunkter, och jag vill då icke underlåta att göra detta. Det lär nämligen mycket ofta vara så, enligt vad som för mig uppgivits, att det just är unga arbetare som råka ut för olycksfall, tillhörande kategorien »vållade genom vårdslöshet». Detta beror ofta på, att dessa unga arbetare genom allt för stor iver i arbetet eller på grund av alltför stark lust att inbördes tävla utsätta sig för faror, som äldre och mera stadgade arbetare i viss mån undvika. Därför kan det mycket ofta inträffa, att det timar ett olycksfall, som icke beror på någon som helst annan vårdslöshet, än att den som råkat ut därför på ett eller annat sätt varit alltför ivrig. Därtill kommer den uppdrivna arbetsintensiteten i den moderna industrin, en intensitet som arbetsgivare och arbetsledare ständigt söka driva i höjden och som ej medger nödig försiktighet i arbetet. Det blir synnerligen hårt och orättvist, om en person, som på det sättet råkat ut för olycksfall, skulle få sin ersättning på något sätt nedsatt. Jag kan icke finna annat,

än att härvidlag det bör utgå full ersättning, och jag skall därför be att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.*

(Forts.)

Herr Mannheimer: Herr talman! Jag skall också be att få yrka bifall till utskottets förslag. Det överensstämmer fullständigt med kommitténs förslag, och utskottet har som stöd för sin uppfattning anfört, att på många håll den åsikten gjort sig gällande, att s. k. grovt vållande från arbetarens sida i verkligheten ofta måste anses bero på att genom den uppdrivna intensiteten i det moderna arbetet och det dagliga sysslandet med maskiner och dylikt arbetarna efter hand måste bliva likgiltiga för faran. I många fall torde även i fråga om unga arbetare oerfarenhet i arbetet kunna leda till oaktsamhet.

Jag kan icke neka mig nöjet att påpeka, att de skäl, som i år äro åberopade för kommitténs förslag, äro nästan alldeles desamma, som redan år 1888 åberopades av S. A. Hedin i en reservation, som han då avgav vid förslaget till lag om sjöfolks försäkring för olycksfall i tjänsten, ett förslag, som aldrig blev upphöjt till lag. På den tiden hade den stora olycksfallsförsäkringskommittén utarbetat två förslag, ett till lag om sjöfolks försäkring och ett om annan försäkring, och i det förra förslaget intogs en bestämmelse om att ersättning för den skadade icke skulle utgå, om skadan kunde hänföras till grovt vållande ifrån hans egen sida. Då yttrade herr Hedin följande: »För den, som i all sköns lugn vid skriv- eller dombordet uttänker, huruledes den skadade bort gå till väga, att han bort göra så och icke så, tänka sig noga före och se sig noga före, är det förmodligen icke vanskligt att påbörda alla eller de fleste, som drabbats av olycksfall i arbetet, grov vårdslöshet. Men denna kasuistik, som möjligen kan vara tillfredsställande för åhörarne av en akademisk föreläsning, upplöses i intet vid beröringen med den alldagliga erfarenheten. Arbetets natur och de förhållanden, under vilka de förrättas, omöjliggöra ett ständigt aktgivande på och förslöa känslan av fara.» »Vållande genom grov vårdslöshet» är här en teoretisk subtilitet och intet annat. Den, som likväl fördristar sig att vid sitt gröna bord inskriva det i lagen eller göra det gällande mot en arbetets invalid, skulle förmodligen bliva högst överraskad, om man sade till honom: »Om du iakttagit någon smula försiktighet, om du sett dig före och tänkt dig före, om du ej varit så grovt vårdslös, så skulle du ej snavat, fallit omkull och brutit benet, när du reste dig från din stol för att gå fram över golvet till fönstret.» Han skulle helt visst svara: »Jag har gjort samma rörelse tusen gånger, varje dag gått samma väg från bordet till fönstret; kunde jag veta, att man på golvet spillt något, som jag halkade i?» Men han, som med all makt skyller ödet för sitt missöde i sitt eget rum eller sina egna trappor, han vill att arbetaren skall se sig väl före, även mitt i mörkret, och tänka sig noga före, när det ej finns en sekunds tid till reflexion!»

Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.

(Forts.)

Och så säger han: »Jag vågar ej hoppas, att lagtillämparens förstånd skall göra en olämplig lagbestämmelse oskadlig.»

Dessvärre fick herr Hedin rätt. När vi fingo 1901 års lag, den nu gällande lagen om ersättning för olycksfall i arbetet, infördes en bestämmelse, varigenom arbetaren förlorade rätt till ersättning, ifall han gjort sig skyldig till grovt vållande, och det har visat sig i lagtillämpningen, att en mängd arbetare ha mist sin ersättning på grund av det sätt, varpå domstolarna tolkat detta uttryck »grov vårdslöshet»; det är ett faktum, att en mängd arbetare mist sin ersättning, därför att de icke kunnat, icke velat eller icke vågat anställa rättegång för att få den frågan prövad.

Nu medger jag villigt, att det är en skillnad mellan detta stadgande och vad som från reservanternas sida, både av herr von Sydow och av herr von Koch, yrkas att få infört i lagen, ty här är det icke fråga om att beröva arbetaren ersättningen, utan endast om att begränsa den. Men givetvis kan en större grad av vårdslöshet medföra en nedsättning till huru hög procent som helst. En annan skillnad, som föreligger, är, att denna påföljd icke inträffar, i händelse arbetaren blir dödad genom olycks-händelse. De efterlevande komma alltså icke att lida någon skada.

Nu har av herr von Sydow och även av herr von Koch framhållits, att denna bestämmelse bör införas ur något slags pedagogisk synpunkt, och att man genom införandet av en sådan bestämmelse bör uppfostra arbetarna till större aktsamhet. Nu tror jag visst, att dylika synpunkter kunna bära göras gällande från lagstiftningens sida, men jag undrar verkligen, om i en lagstiftning som denna, det skall vara erforderligt. Behöver man verkligen förutsätta, att det finnes någon benägenhet hos arbetaren att utsätta sig för olycksfall? Får han icke ändå sitt straff, i många fall det tyngsta straff som kan tänkas, att bliva invalid för hela sitt liv? Det måtte väl vara tillräckligt ur pedagogisk synpunkt.

Vidare vill jag framhålla, att man enligt min mening begär en inkonsekvens, om man inför detta stadgande här, då det är fråga om arbetarnas rätt till ersättning vid olycksfall. Vi ha redan godkänt i kammaren 12 §, där vi fastslagit, att en arbetsgivare, så snart han genom grov vårdslöshet varit vållande till en arbetares olycksfall, icke är skyldig att återbetala till riksförsäkringsanstalten, vad riksförsäkringsanstalten på grund av detta olycksfall fått betala till arbetaren. Nu menar jag, att om det är av vikt ur pedagogisk synpunkt att ha en sådan bestämmelse, då det berör arbetarna, så bör det vara av ungefär samma betydelse, då det rör arbetsgivarna. Nu kan man säga, att det är arbetsgivaren, som själv betalar ersättningen. Han betalar sin premie till riksförsäkringsanstalten, och riksförsäkringsanstalten åtager sig risken för olycksfall, som ske under sådana omständigheter. Ja, det är riktigt, men då svarar jag: arbetaren har genom sitt arbete även betalat den premie som är betalad för

hans olycksfall. Och jag vill tillägga att det uppstår icke någon ökning eller sänkning i premien för arbetsgivaren om riks-försäkringsanstalten försäkrar utan eller med en sådan bestämmelse som herrarna vilja ha införd i lagen. Det medför ingen skillnad i sådant avseende.

*Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

Vidare vill jag framhålla, att någon sådan bestämmelse, som det här påfordras att få införd i lagen, icke finnes i den tyska lagen, och den finnes icke i flertalet av de utländska lagarna. Det förefaller mig därför, som om kommittén haft ett mycket gott stöd för sitt förslag att icke upptaga någon bestämmelse om grov vårdslöshet i den nya lagen, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr von Sydow: Endast ett par ord med anledning av herr Mannheimers anförande.

Då vill jag först säga, att när herr Mannheimer yttrar, att det av oss föreslagna stadgandet icke står i överensstämmelse med vad som av utskottet gillats i paragraf 12, som handlar om skadeståndsskyldighet för arbetsgivare, jag icke kan giva herr Mannheimer rätt. Vad herr Mannheimer säger vore riktigt, om dessa arbetsgivare genom att betala in premier bleve fullkomligt befriade från vidare skadestånd för grovt vållande från deras sida. Så är det emellertid icke, utan om en arbetsgivare gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, utgår från försäkringsanstalten den ersättning till arbetaren, som han skall ha enligt denna lag, men om sedan domstolarna sätta skadeståndet för arbetaren högre, får arbetsgivaren betala det överskjutande beloppet. Detta tycker jag står i noggrann överensstämmelse med bestämmelsen, att arbetaren å sin sida skall få något avdrag i ersättningen, om han gjort sig skyldig till grov vårdslöshet.

Då herr Mannheimer åberopade, att domstolarna vid prövningen av dylika frågor varit för stränga, vill jag icke säga emot honom, när han i dylika fall har större erfarenhet än jag, men jag vill påminna om, att nu kommer tillämpningen av lagen i denna del att vila hos försäkringsrådet, och man kan vara övertygad om att försäkringsrådet kommer att tillgodose alla arbetarnas berättigade intressen.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att i avseende å förevarande paragraf vore yrkat 1:o att densamma skulle godkännas enligt utskottets förslag; 2:o att paragrafen skulle godkännas med den ändring, som förordats i den av herr Lindman m. fl. vid paragrafen avgivna reservation; och 3:o att paragrafen skulle erhålla den lydelse, som föreslagits i den av herr von Koch m. fl. härom avgivna reservation.

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till det under 2:o här ovan upptagna yrkandet vara med öfvervägande ja besvarad.

Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)

26—34 §§.

Godkändes.

35 §.

Denna paragraf lydde

(i *Kungl. Maj:ts* förslag:)

Vill arbetsgivare, som till arbete använder annan arbetare än i denna lag avses, i riksförsäkringsanstalten försäkra honom för olycksfall i arbete, vare därtill berättigad. Sådan försäkring må ock av bolag, som i 4 § avses, meddelas för delägares arbetare.

Har försäkring, som ovan sägs, ägt rum, skall vad i denna lag finnes stadgat i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

(i *utskottets* förslag:)

Arbetsgivare vare berättigad att i riksförsäkringsanstalten försäkra dels annan arbetare än i denna lag avses för olycksfall i arbete, dels i anstalten försäkrad arbetare för olycksfall i arbete i fråga om den i 6 § omnämnda tid, under vilken sjukpenning från försäkringsinrättningen ej utgår, dels ock dylik arbetare för olycksfall utom arbete. Sådan försäkring må ock av bolag, som i 4 § avses, meddelas för delägarres arbetare.

Har försäkring, som ovan sägs, ägt rum, skall vad i denna lag finnes stadgat i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i denna lag stadgas, må ej avslutas av riksförsäkringsanstalten eller bolag som i 4 § avses.

Reservation hade avgivits av, utom andra, herrar *Mannheimer, L. Olsson, von Koch* och *Cederborg*, vilka anförde: »Då det stadgande, som av utskottet tillfogats i sista stycket av denna paragraf, avser att reglera förhållanden, som enligt vår mening falla helt utom ramen för nu ifrågakvarande lagstiftning, finna vi ett dylikt stadgande icke böra här införas.»

Herr *Widell*: Herr talman! På grund av den utomordligt korta tid utskottet hade till redigering av lagtexten har tyvärr sista stycket av denna paragraf fått en mindre lyckad avfattning. Som det nu är formulerat, förhindrar det nämligen riksförsäkringsanstalten att som hittills försäkra fiskare mot olycksfall i eller utom arbetet, och då det naturligtvis icke varit

meningen att göra någon ändring i detta avseende, hemställer jag, att till sista stycket fogas följande mening efter ordet »avses»: »dock att utan hinder härav riksförsäkringsanstalten må meddela olycksfallsförsäkring för fiskare, enligt vad därom särskilt är stadgat».

*Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

Samma yrkande kommer att framställas eller har framställts i andra kammaren.

Herr Mannheimer: Herr talman! Jag skall be att få yrka, att i överensstämmelse med den av mig m. fl. avgivna reservationen sista stycket i 35 § utgår.

Skälet till detta mitt yrkande är, att det förefaller mig, som om utskottet kunde anses ha gått något utöver sin befogenhet, då utskottet givit sig in på att föreslå riksdagen, att i detta sammanhang fatta ett beslut rörande riksförsäkringsanstaltens verksamhet i annan mån, än den beröres av denna lag. Riksförsäkringsanstalten är en inrättning, som finnes och som nu är i verksamhet. Enligt denna lag har man medgivit arbetsgivaren att i riksförsäkringsanstalten, som uppehålles genom kostnader från statsverket, försäkra arbetarna mot olycksfall i arbetet, såsom här finnes omförmäلت i första stycket av denna paragraf. Men det har man icke nöjt sig med, utan man har gått vidare och sagt, att någon annan försäkring än den, som stadgas här, får riksförsäkringsanstalten icke utöva. Det förefaller mig, som om man, innan man fattat ett sådant beslut, åtminstone bort höra riksförsäkringsanstalten för att få veta, om icke denna bestämmelse kan rubba riksförsäkringsanstaltens verksamhet i den omfattning, som den för närvarande har, och den föregående ärade talaren har ju genom sitt yrkande visat, att man, när man bestämde sig för ett sådant yrkande, som utskottet här gjort, förbisett, att man verkligen inkräktat på riksförsäkringsanstaltens verksamhet på ett område, där majoriteten inom utskottet icke önskade göra det. Det förefaller mig också, som om man icke här borde upptaga frågan om annan riksförsäkringsanstaltens verksamhet, än som beröres av den lag, som nu är under behandling.

På dessa skäl ber jag få yrka bifall till den reservation, som är avgiven av mig och herrar L. Olsson, von Koch och Cederborg.

Herr Widell: Herr greve och talman! Det förefaller mig, som om den siste ärade talaren gjort sig skyldig till en viss inkonsekvens. Han har utan någon som helst invändning varit med om att i paragrafens första moment taga in ett stadgande om rättighet för riksförsäkringsanstalten att i visst fall försäkra för olycksfall utom arbetet. Det är här alldeles uppenbart fråga om en väsentlig utvidgning av riksförsäkringsanstaltens verksamhet utöver vad denna lag stadgar. Det förefaller mig då icke vara det minsta hinder mot att man lika väl negativt skall kunna bestämma att riksförsäkringsanstalten icke

*Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

skall omfatta annat, än lagen uppräknar. De reella skäl, som tala för att införa ett sådant förbud, som utskottet här föreslår, är i huvudsak två. Det ena är, att denna lag i varje fall för de enskilda försäkringsbolagen kommer att medföra en högst betydande förlust av deras klientel, och det förefaller då rimligt, att man försöker göra denna förlust så liten som möjligt och skydda dessa bolag på det område, som är deras naturliga och bör vara deras egen domän. Det invändes, att detta kan inverka på riksförsäkringsanstaltens verksamhet. Ja, för närvarande har riksförsäkringsanstalten rätt att försäkra enskilda arbetare för olycksfall i arbetet, men denna rätt hade vid utgången av år 1914 begagnats beträffande endast 317 arbetare och är sålunda praktiskt taget av ingen som helst betydelse. Så ha förhållandena varit hittills.

Men jag kommer nu till det andra skälet. En bestämmelse om rätt att medgiva privata försäkringar kommer säkerligen icke alls att verka så för framtiden med den väldiga stab av ombud, som riksförsäkringsanstalten får ute i orterna, vilka kunna av anstalten användas såsom agenter för den privata försäkringen. Under sådana förhållanden synes det mig alldeles givet, att om riksförsäkringsanstalten finge fritt konkurrera med de enskilda bolagen på den privata olycksfallsförsäkringens område, vi hade olycksfallsförsäkringsmonopolet här inom icke många år. Och som jag för min del icke är någon vän av sådana monopol, ber jag, herr greve och talman, att få yrka bifall till utskottets förslag med den av mig föreslagna ändringen.

Herr Mannheim: Herr talman! Jag kan icke medgiva, att jag gjort mig skyldig till någon inkonsekvens genom att gå med på den bestämmelse i första stycket, som innehåller rätt för arbetsgivaren att försäkra sina arbetare för olycksfall utom arbetet. Den bestämmelsen säger ju icke annat, än att man medgiver arbetsgivarna en viss rättighet, men den berör icke riksförsäkringsanstaltens verksamhet därutöver. Min anmärkning gick ut på att man med denna lagstiftning ville giva sig in på och reglera riksförsäkringsanstaltens verksamhet på andra områden, än som beröras av denna lag, och det menar jag, att vi icke haft förutsättningar att göra. Riksförsäkringsanstalten har ju icke ens blivit hörd härom.

Jag vill icke giva mig in på de synpunkter, som herr Widell framhöll för att motivera den uppfattning han har i denna fråga. Det kan ju hända, att den är riktig, det kan hända, att vi böra göra dessa inskränkningar, men då bör det ske efter fullständig utredning och efter det särskilt förslag i den vägen framkommit, men det bör icke ske i samband med förevarande lagstiftning, enär det efter min mening faller alldeles utanför denna.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att

beträffande förevarande paragraf yrkats 1:o) av herr *Widell*, att utskottets förslag skulle godkännas med den ändring, att i sista stycket slutet avfattades sålunda: »som i 4 § avses, dock att utan hinder härav riks försäkringsanstalten må meddela olycksfallsförsäkring för fiskare, enligt vad därom särskilt är stadgat», och 2:o) av herr *Mannheimer*, att utskottets förslag skulle godkännas med den ändring, att sista stycket utelämnades.

*Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

Härefter gjordes propositioner, först på godkännande av utskottets förslag till förevarande paragrafs lydelse samt vidare enligt nyssnämnda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till herr *Widells* yrkande vara med övertvägande ja besvarad.

36 §.

Godkändes.

37 §.

Förevarande paragraf lydde

(i *Kungl. Maj:ts* förslag:)

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918; dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, vilket därförinnan inträffat, bedömes enligt äldre lag.

(i utskottets förslag:)

Denna lag skall träda i kraft från och med året efter det lag, som i 5 § sägs, blivit utfärdad; dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, vilket därförinnan inträffat, bedömes enligt äldre lag. *Stadgandet i 17 § 1:sta stycket må likväl icke tillämpas, förr än sådan ändring i tryckfrihetsförordningen vidtagits, att i nämnda stadgande omnämnda uppgifter beredes skydd mot obehörigt offentliggörande.*

Reservationer hade vid föreliggande paragraf avgivits av, bland andra,

1) herrar *Lindman*, *Svensson*, *Antonsson*, *von Sydow*, *Widell*, *Beckman* och *Pettersson*, vilka, i enlighet med vad de anført i 6 §, hemställt, att åt nu förevarande paragraf skulle givas följande förändrade lydelse:

»Intill dess särskild lag om sjukförsäkring må varda genomförd, äger arbetare, som i denna lag avses, vid sjukdom, som förorsakats av olycksfall i arbete, under de sextio första dagarna efter olycksfallet, så länge sjukdomen varar, av arbetsgivaren erhålla ersättning enligt de i 6 § 1 mom. av denna lag stadgade grunder; dock att sjukpenning i varje fall utgår med en krona och femtio öre för

Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.

(Forts.)

manlig och en krona för kvinnlig arbetare och ej utgår under de fyra första dagarna efter olycksfallet, dagen för olycksfallet inräknad.

Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva understöd vid sjukdom, eller skall sådant understöd utgå från sjukkassa eller på grund av försäkring i försäkringsbolag, må från ersättningen avdragas, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren eller av kassan eller på grund av försäkringen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår. Dock må sådant avdrag ifråga om understöd från sjukkassa eller på grund av försäkring endast ske, om arbetsgivaren helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag. Beredes den skadade genom understödet naturaförmåner, såsom bostad, fritt uppehälle eller dylikt, beräknas avdraget för dessa förmåner efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

I fråga om ersättning, som ovan sägs, skall vad i 10, 11, 12, 13, 14, 24, 25, 30 och 31 §§ är stadgat, i tillämpliga delar lända till efter rättelse.

Kan den skadade, på grund av arbetsgivarens obestånd eller av annan anledning ej utfå ersättningen, utgives densamma i arbetsgivarens ställe av den försäkringsinrättning, i vilken hans arbetare äro försäkrade enligt 4 §, ägande inrättningen av arbetsgivaren återsöka vad sålunda utgivits. Förlust, som på grund av denna bestämmelse må uppkomma för riksförsäkringsanstalten, ersättes av statsmedel.

Denna lag — — — lag.»

2) av herrar *Mannheimer, L. Olsson, v. Koch* och *Cederborg*, vilka, med åberopande av vad av dem m. fl. reserverter blivit vid 5 § anført, yrkat, att 37 § skulle erhålla följande lydelse:

»Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918, dock att — — — offentliggörande.»

Herr von Sydow: Jag ber att vid denna paragraf få yrka bifall till den av herr Lindman m. fl. avgivna reservation, vilken är en nödvändig konsekvens av kammarens beslut vid § 6.

Herr Widell: Jämte det jag instämmer i herr von Sydows yrkande ber jag att ytterligare få hemställa, att efter paragrafen, sådan den sålunda skulle lyda, införes ett stycke av den lydelse jag föreslagit i min reservation vid 1 §:

»Därest försäkringsavgifterna enligt i denna lag stadgade grunder skulle för någon arbetsgivare bliva synnerligen betungande, må under en tid av tio år efter lagens trädande i kraft, på därom gjord framställning, Kungl. Maj:t, efter prövning i varje särskilt fall, bevilja sådan arbetsgivare skäligt bidrag av statsmedel till fullgörande av avgiftsskyldigheten ifråga.»

Med erinran att detta rör stenindustrin, ber jag att få hänvisa till de motiv, som jag anfört under överläggningen om 1 §.

*Lagförslag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

Herr von Koch: Jag ber att få yrka bifall till den reservation, som vid denna paragraf avgivits av herrar Mannheimer, Olsson och mig m. fl.

Överläggningen förklarades härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att beträffande förevarande paragraf vore framställda följande yrkanden: 1) av herr *von Sydow*, att utskottets förslag skulle godkännas med den ändring, som förordats i den av herr Lindman m. fl. vid paragrafen avgivna reservation; 2) av herr *Widell*, lika med herr von Sydow, med tillägg av ett nytt moment med följande av herr Widell i reservation vid 1 § föreslagna lydelse: »Därest försäkringsavgifterna enligt i denna lag stadgade grunder skulle för någon arbetsgivare bli synnerligen betungande, må under en tid av tio år efter lagens trädande i kraft, på därom gjord framställning, Kungl. Maj:t, efter prövning i varje särskilt fall, bevilja sådan arbetsgivare skäligt bidrag av statsmedel till fullgörande av avgiftsskyldigheten ifråga;» och 3) av herr *von Koch*, att 37 § skulle erhålla den lydelse, som föreslagits i den av honom m. fl. vid förevarande paragraf avgivna reservation.

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande av utskottets föreliggande förslag samt vidare i enlighet med nyssnämnda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till herr von Sydows yrkande vara med övervägande ja besvarad.

Övriga delar av utskottets förevarande lagförslag.

Godkändes.

Punkterna 2—4.

Utskottets förslag godkändes.

Utskottets hemställan under A).

Förklarades besvarad genom kammarens föregående beslut.

Punkten B).

I nu föredragna punkt hade utskottet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen med anledning av herr Neiglicks med fleras och herr Sundbergs med fleras motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, om och i vad mån de enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete utgående försäkringsavgifterna för stenindustrin kunde antagas bli så betungande, att därigenom möjligheten för denna industri att, sodan efter det nu pågående världskrigets slut lugnare förhållanden

Ang. försäkringsavgifterna för stenindustrin.

Ang. försäkringsavgifterna för stenindustrin.
(Forts.)

å det ekonomiska området inträtt, åter repa sig ur sitt nuvarande betryckta läge, skulle äventyras, och om de åtgärder, som med anledning därav borde från statsmakternas sida vidtagas, samt därefter för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda.

Herr Neiglick: Herr talman! Det hade naturligtvis varit för oss motionärer kärast, om den vår framställning, som behandlats i den nu föredragna punkten, kunnat vinna omedelbart bifall. Då utskottet emellertid ansett, att så icke kunde ske, hade vi gärna sett, att den reservation, som avgivits av herr Widell och som ju i huvudsak godtager vår tanke, vunnit framgång. Så har emellertid icke skett, och jag kan ju icke heller förneka att även den väg, som utskottet här anvisar, synes kunna leda till ett för oss tillfredsställande resultat. Jag tror därför, att motionärerna hava anledning att känna sig tack samma för den förståelse, som även utskottet visat i avseende å vår framställning.

För att icke upptaga kammarens tid skall jag avstå från den avsikt, som jag eljest haft, att något närmare utveckla och stödja vår motion. Jag tror mig så mycket mer kunna göra detta, som jag hyser grundad förhoppning, att utredning verkliga skall komma till stånd och att vederbörande intressenter där själva få tillfälle att hävda sina synpunkter. Till intressenterna räknar jag då icke allenast arbetsgivarna, utan även arbetarna i denna industri och de många jordbrukare, för vilka stenindustrin är av en avsevärd betydelse.

Däremot ber jag med anslutning till vad min ärade länskamrat förut i dag yttrat att få göra en erinran till utskottets motiv till detta utredningsförslag.

Medan utskottet synes lägga alldeles särskild vikt vid det förhållande, att stenindustrin just nu befinner sig i nödläge på grund av rådande exceptionella förhållanden, hava motionärerna däremot vid frågans bedömande utgått ifrån fullt normala förhållanden. Den utredning, som vi åberopat i vår motion, hänför sig till verkligt goda arbetsår före världskrisens inträffande; och den utredningen leder oss till den uppfattningen, att denna olycksfallsförsäkringslag, om den antages, verkligen skall bliva ödesdiger för stenindustrin, om den icke erhåller stöd i någon som helst form. Jag ville därför begagna detta tillfälle att uttala den förhoppningen, att den utredning, som Kungl. Maj:t till äventyrs kan komma att anbefalla, måtte få avse stenindustrins läge under normala förhållanden, även efter ett eventuellt antagande av det nu föreliggande lagförslaget.

Jag har icke i frågans nuvarande läge något annat yrkande i övrigt än om bifall till den nu föredragna punkten.

Herr Svensson, Ivan: Genom stenindustrins representanter har vid innevarande års riksdag med synnerlig skärpa

betonats de svårigheter, varunder nämnda industri arbetar, och den har även lyckats i hög grad vinna statsmakternas uppmärksamhet och välvilja. Jag är fullt förvissad om att denna industri kommer att svårt betungas av de avgifter, som skola bli följden av denna lags antagande, men jag är även förvissad om, att det icke skall dröja länge, innan många andra industrigrenar komma att ingå till Kungl. Maj:t med begäran om lättnad i de avgifter, som komma att påvåla dem.

Jag vågar uttala den förhoppningen, att även dessa industrier då kunna hava att påräkna samma rätt till statsmakternas välvilja som den, varpå stenindustrin framställer krav. Jag har endast velat fästa uppmärksamheten på, att många industrigrenar här i landet ofta arbeta under mycket ogynnsammare förhållanden än vad stenindustrin i genomsnitt gjort.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter kammaren biföll vad utskottet i nu föredragna punkt hemställt.

Punkten C).

Utskottet hade i nu föredragna punkt hemställt, att de inom första kammaren väckta motionerna nr 104 av herr Neiglick m. fl., nr 109 av herr Lindley och nr 110 av herr von Sydow samt motionerna inom andra kammaren nr 266 av herr Sundberg m. fl., nr 274 av herr Tysk, nr 275 av herr Eriksson i Grängesberg m. fl. och nr 276 av herr Thore, i den mån dessa motioner ej blivit besvarade genom utskottets hemställan under A) och B), icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid denna punkt hade reservationer avgivits

dels av herrar Lindman, Svensson, Antonsson, von Sydow, Wildell, Beckman och Pettersson, som anförde:

På grund av vad som finnes anført i herr von Sydows motion (I: 110) yrka vi, att 15 § 1 mom. i lagen om sjukkassor den 4 juli 1910 gives följande förändrade lydelse:

Sjuk-kassa — — — medlem), ej heller sjukhjälp för sjukdom, för vilken ersättning utgår enligt 6 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

dels ock av herrar von Koch, Mannheimer, Olsson och Cederborg, vilka anförde:

Enligt vår åsikt torde det ej vara lämpligt att såsom skett i Kungl. Maj:ts förslag föreskriva avdrag å olycksfallsersättning för den händelse understöd utgår av registrerad sjuk-kassa. Såväl den enskilde, som genom sjuk-kassan sökt skydda sig mot olycksfallens följder, som ock sjukasserörelsen i sin helhet, torde ha anledning att anse en dylik bestämmelse ofördelaktig. Å andra sidan bör förhindras, att med statsbidrag understödd sjuk-kassa medverkar till en ur social

Ang. försäkringsavgifterna för stenindustrin.
(Forts.)

Om ändring i sjuk-kasselagen.

Om ändring
i sjukkasse-
lagen.
(Forts.)

synpunkt betänklig överförsäkring. Ur dessa synpunkter ha vi ansett att saken bäst ordnas så, att avdrag å understöd från registrerad sjukkasse endast må äga rum i den mån, att nämnda understöd jämte ersättningen enligt olycksfallsförsäkringslagen uppgår till högst den skadades vanliga arbetsinkomst. Vi hemställa i sådant syfte, att på lämplig plats i sjukkasselagen måtte införas ett stadgande av följande lydelse:

Utgår i anledning av olycksfall sjukpenning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, må från registrerad sjukkasse för samma olycksfall icke utgå högre sjukhjälp än att densamma jämte sjukpenningen enligt nyssnämnda lag motsvarar den dagliga arbetsförtjänst, efter vilken sjukpenningen beräknats.

Herr von Sydow: Herr greve och talman! På grund av vad jag anfört under § 11 av förevarande lagförslag ber jag att få yrka bifall till den av herr Lindman m. fl. avgivna reservation i denna del.

Herr von Koch: Den fråga, som här är på tal, torde få anses vara ganska betydelsefull. Jag skall därför tillåta mig att med ett par ord beröra densamma, då även jag jämte herrar Mannheimer, Olsson och Cederborg reserverat mig i denna punkt.

Det finnes, som herrarna torde finna, fyra olika sätt, varpå man kan reglera sjukkassornas verksamhet med hänsyn till olycksfallen. Man kan till en början i enlighet med herr von Sydows förslag förbjuda sjukkassorna att lämna hjälp. Ett sådant förbud kan ju utan svårighet komma till stånd genom ändring i sjukkasselagen. Dock torde det vara bra nog hårt för sjukkassornas medlemmar att icke få åtnjuta hjälp vid olycksfall från sina sjukkassor. När en person vill förskaffa sig särskild extra ersättning för olycksfall, tycker jag icke man skall förbjuda honom detta.

Den andra utvägen är att följa Kungl. Maj:ts förslag och att i enlighet därmed förminska olycksfallsersättningen i den mån understöd lämnas från andra håll. Utskottet har med rätta ställt sig avvisande emot detta förslag, särskilt ur den synpunkten, att det skulle innebära orättvisa mot sjukkasserörelsen, och jag behöver därför icke närmare ingå på detta förslag.

Den tredje väg, varpå man kan lösa frågan, är den som utskottet har förordat, nämligen att tillåta sjukkassorna att såsom för närvarande lämna understöd till vid olycksfall skadad person. Detta torde icke medföra några större betänkligheter, när det är fråga om en ersättningsplikt till fixa belopp. Men om i enlighet med utskottets förslag ersättning skall utgå i förhållande till arbetsförtjänsten och således skall kunna springa upp till 4 kronor om dagen, så kan det ej förnekas, att i åtskilliga fall en viss överförsäkring kommer att inträffa. Jag är visserligen icke övertygad om att icke denna farhåga för överförsäk-

ring kan vara överdriven, men på de grunder, som anföras i regeringspropositionen, tror jag, att man i alla fall bör uppmärksamma denna fara.

Det är därför som reservanterna hava hemställt att i sjukkasselagen må införas en bestämmelse, att olycksfallersättning jämte sjukkasseshjälp ej får överstiga sedvanlig arbetsförtjänst. Härigenom skulle man förebygga att överförsäkring kunde äga rum, och å andra sidan finge sjukkasserörelsen fortsätta sitt välsignelsebringande arbete för de olycksfallsskadade. I enlighet därmed ha vi föreslagit, att i sjukkasselagen skulle införas en bestämmelse av ungefär följande lydelse: »Utgår i anledning av olycksfall sjukpenning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, må från registrerad sjukkassa för samma olycksfall icke utgå högre sjukhjälp än att densamma jämte sjukpenningen enligt nyssnämnda lag motsvarar den dagliga arbetsförtjänst, efter vilken sjukpenningen beräknats.» Vi hava antytt i vår reservation, att denna bestämmelse borde införas på lämplig plats i lagen, men jag ber nu att få hemställa att bestämmelsen införas såsom ett särskilt stycke i § 18, mom. 2 sjukkasselagen.

Om ändring
i sjukkasselagen.

(Forts.)

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende å förevarande punkt vore yrkat 1:o) av herr *von Sydow*, att kammaren med godkännande av den utav herr Lindman m. fl. vid denna punkt avgivna reservation skulle bifalla vad utskottet i övrigt hemställt och 2:o) av herr *von Koch*, att i 18 § 2 mom. av sjukkasselagen skulle införas ett stadgande av den lydelse, som förordats i den av honom m. fl. vid punkten C) avgivna reservation.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i föreliggande punkt hemställt samt vidare enligt förenämnda två yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till herr *von Sydow*s yrkande vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen yttrade: För några dagar sedan tillkännagav jag, att gemensamma voteringar skulle äga rum vid det sammanträde, som skall förekomma tisdagen den 6 denna månad klockan $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Efter samråd med andra kammarens herr talman finner jag emellertid för att kunna underlätta riksdagsarbetets fortgång det vara nödvändigt att ändra denna tid på dagen, så att gemensamma voteringar komma att äga rum tisdagen den 6 innevarande månad kl. 11 f. m.

Föredrogs änyo särskilda utskottets den 31 nästlidne maj och den 1 innevarande juni bordlagda utlåtande nr 2, i anledning av Första kammarens protokoll 1916. Nr 83.

dels Kungl. Maj:ts proposition angående förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 25 april 1916 dagtecknad proposition, nr 207, hade Kungl. Maj:tt, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen

dels godkänna framlagt förslag till grunder för förvaltningen av den i 11 § av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring omförmälda fond;

dels antaga framlagt förslag till lag om ändrad lydelse av 12 § i förenämnda lag;

dels ock godkänna framlagd arvodes- och omkostnadsstat för fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden att gälla tills vidare från och med den 1 juli 1916.

I sammanhang med den kungl. propositionen hade utskottet till behandling förehåft följande i anledning av densamma väckta motioner, nämligen

inom första kammaren:

nr 120, av herrar *von Koch* och *Pers*, och
nr 121, av greve *Lagerbjelke*, samt

inom andra kammaren:

nr 281, av herr *Schotte*,
nr 290, av herr *Cederborg*,
nr 291, av herr *Bogren*,
nr 297, av herr *Ekman*, och
nr 301, av herr *Lindqvist* i Stockholm.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande avfattat sin hemställan i fyra med A), B), C) och D) betecknade punkter.

Vid uppläsningen av utlåtandets överskrift begärdes ordet av

Herr *Svensson*, som yttrade: I avseende å föredragningsättet tillåter jag mig hemställa, att kammaren måtte besluta att de med A, B, C och D betecknade avdelningarna av utskottets hemställan skola föredragas var för sig; att i fråga om avdelning A först var för sig föredragas de delar som äro betecknade med siffrorna I—VI och därefter stadgandet om tiden för ikraftträdandet; samt att vid behandlingen av avdelningen A I överläggningen må få röra sig om utlåtandet i dess helhet.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Punkten A).

Utskottet hade i nu föredragna punkt på anförda skäl hemställt,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och i ämnet väckta motioner måtte godkänna följande förslag till

*Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.
(Forts.)*

*Grunder för förvaltningen av den i 11 § av lagen den 30 juni 1913
om allmän pensionsförsäkring omförmälda fond.*

I. Den del av fondens medel, som ej erfordras för bestridande av dess utgifter, skall redovisas i

1) obligationer eller andra skuldförbindelser, utfärdade eller garanterade av svenska staten;

2) Sveriges allmänna hypoteksbanks eller Konungariket Sveriges stadshypotekskassas obligationer;

3) obligationer eller andra skuldförbindelser, utfärdade eller garanterade av svensk kommun, som till lånets upptagande eller garanterande erhållit Konungens tillstånd;

4) skuldförbindelser, för vilka fonden äger säkerhet genom in-teckning i fast egendom inom femtio procent av senast fastställt taxeringsvärde eller inom sextio procent av sådant värde, som efter särskild värdering fastställas av de under II här nedan omförmälda fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden;

5) skuldförbindelser, utfärdade av centralkassa för jordbrukskredit, vilken i enlighet med bestämmelser, som Konungen meddelar, vunnit godkännande från det allmännas sida;

6) sådana andra värdehandlingar, vilka Konungen i särskilda fall efter framställning av fullmäktige prövar erbjuda fullgod säkerhet;

7) fordringar hos bank i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Konungen meddelas;

8) lån till företag, som äro ägnade att i pensionsförsäkringens intresse befördra folkhälsan — såsom anordnande av sjukhus, sanatorier, ålderdomshem, bostäder för mindre bemedlade m. m. — och som enligt fullmäktiges prövning anses erbjuda nöjaktig säkerhet; samt

9) fastigheter, vilka med Konungens medgivande förvärvas för användning till förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga hos befolkningen.

Av förenämnda medel skall minst en sjättedel redovisas på sätt under 1) omförmäles, och må högst en fjärdedel redovisas på sätt under 8) anges samt högst en trettiondel såsom under 9) sägs.

Fullmäktige böra även vid andra placeringar än de under 8) och 9) omförmälda särskilt söka tillgodose sådana allmännyttiga företag, som avse att i pensionsförsäkringens intresse befördra folkhälsan.

Skulle något år avvikelse från ovan angivna gränser för medlens placering hava ägt rum, skall rättelse vidtagas så snart lämpligen kan ske.

Utän hinder av vad ovan stadgats må, till skyddande av fordran, å offentlig auktion eller fondbörs inköpas egendom, som är för fordringen utmätt eller pantsatt. Egendom, vilken sålunda till skyddan-

Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.
(Forts.)

de av fordran inköpes, skall åter avyttras, så snart lämpligen kan ske.

II. Frågor om placering av fondens medel enligt vad ovan sagts samt om förändring av sådan placering handläggas av särskilda fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden.

Dessa fullmäktige skola vara till antalet sju och utgöras av generaldirektören och chefen för pensionsstyrelsen såsom ordförande,

dennes ställföreträdare,

fyra av Konungen för tre år i sänder förordnade personer, av vilka två skola äga erfarenhet på det finansiella området, en äga erfarenhet i sociala frågor samt en utses med uppgift att särskilt företräda de försäkrades speciella intressen samt

en av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret gemensamt för tre år i sänder utsedd, på det finansiella området erfaren person.

Härjämte förordnas av Konungen tre suppleanter samt utses av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskotoret gemensamt en suppleant. För de fullmäktige, som tillhöra pensionsstyrelsen, utses en suppleant av styrelsen.

Fullmäktige utse årligen inom sig vice ordförande.

För besluts fattande om placering av fondens medel på sätt under I 8) eller 9) omförmäles erfordras, att minst fem fullmäktige äro om beslutet ense.

III. Verkställande av fullmäktiges beslut, bokföring av fonden samt övriga för fondens förvaltning erforderliga åtgärder ombesörjas av pensionsstyrelsen.

IV. Därest vid sådan utredning, som av pensionsstyrelsen verkställts jämlikt 12 § i lagen om allmän pensionsförsäkring, framgått att överskott förefinnes, bestämmer Konungen efter framställning av pensionsstyrelsen och efter fullmäktiges hörande, huru stor del av berörda överskott må användas för bestridande av kostnader för åtgärder, ägnade att i pensionsförsäkringens intresse förebygga eller häva arbetsoförmåga eller befordra folkhälsan, och skola dessa medel ställas till pensionsstyrelsens förfogande att av styrelsen för angivna ändamål disponeras i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Konungen meddelas.

V. Kostnaden för ersättning åt fullmäktige och deras suppleanter, särskilt anlitade sakkunniga och annat biträde, värdering i anledning av fastighetsbelåning samt förvaring av fondens värdehandlingar ävensom tryckningskostnader och andra expenser bestriktas av fondens medel enligt fastställd stat.

VI. De närmare bestämmelser, som härutöver erfordras för fondens förvaltning, meddelas av Konungen.

Dessa grunder skola lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1916.

Stycket I.

Reservationer hade vid detta stycke avgivits av, utom andra,

1) herr *Widell*, som anförde:

»Under åberopande av den i herrar greve Lagerbjelkes och Ekman's motioner anförda motivering och med anledning av nämnda motionärers yrkande hemställer jag, att i A) I det stycke, som börjar med orden 'Av förenämnda medel', måtte erhålla följande lydelse:

Av förenämnda medel skall minst hälften redovisas — — — sägs.»

2) herrar *Cederborg* och *von Koch*, vilka anförde:

»På de i våra motioner angivna grunder yrka vi, att för placering i lån till staten måtte stadgas ett maximum av en fjärdedel och att sålunda stycket närmast efter I 9) erhåller följande lydelse:

Av förenämnda medel skall minst en sjättedel och högst en fjärdedel redovisas på sätt under 1) omförmäles — — — sägs.»

Herr *Widell*: Herr greve och talman! Utskottet börjar sin motivering med följande ord:

»Utskottet delar till fullo den i propositionen uttalade uppfattningen, att förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden måste ordnas med hänsyn till det ändamål, för vilket fondmedlen uppsamlas, och att följaktligen för pensionsförsäkringen främmande synpunkter härvid icke få göra sig gällande. I likhet med Kungl. Maj:t anser även utskottet, att fonden är att betrakta såsom de försäkrades egendom och därför bör förvaltas på det sätt, som bäst överensstämmer med de försäkrades intressen.»

Jag tror, att det kan vara åtskilligt att invända emot detta resonemang, emot den åtskillnad, som här drages upp emellan de försäkrade och svenska folket eller svenska staten. För min del har jag svårt att göra en sådan distinktion, ty det förefaller mig, som om de tu vore ett.

Härmed må nu vara huru som helst, så har likväl såväl Kungl. Maj:t som utskottet enligt mitt förmenande frångått sin egen princip genom att det är föreslaget, att en sjättedel av fonden skall ovillkorligen placeras i statspapper. Därtill har Kungl. Maj:t i övergångsbestämmelserna föreslagit, att under tiden 1919 till 1926 skulle minst en tredjedel av fonden placeras i statspapper. Under utskottets behandling hava dessa övergångsbestämmelser blivit borttagna. Däremot har ett antal högermän anmält reservation. Å andra sidan hava några andra ledamöter av utskottet anmält reservation till förmån för ett annat yrkande, att högst en fjärdedel av fonden må placeras i statspapper. Emellertid har greve Lagerbjelke i denna kammare och herr Ekman i andra kammaren väckt motioner, i vilka föreslås, att hälften av fonden skulle placeras i statspapper. För min del har jag i utskottet ansett mig böra ansluta mig till detta deras yrkande. Jag har gjort det, därför att

Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.

(Forts.)

Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.
(Forts.)

enligt mitt förmenande svenska staten under en lång följd av år står inför ett utomordentligt stort lånebehov, ett lånebehov, som det måste förorsaka de allra största svårigheter att fylla. Vi bliva anvisade uteslutande, kan man säga, till den inhemska lånemarknaden. Det förefaller mig då ligga nära till hands, när en så väldig fond uppsamlas genom bidrag från hela svenska folket — således icke från någon viss klass, som i Tyskland, där hela den s. k. allmänna invalidförsäkringen är en arbetarförsäkring — det förefaller mig, säger jag, ligga nära till hands och vara väl motiverat, att en väsentlig del av denna fond användes för att fylla detta statens lånebehov. Jag har därför anslutit mig till greve Lagerbjelkes motion.

Dock har jag icke kunnat fullständigt följa honom. Han har föreslagit dels att tecknande av lån skulle ske genom inbetalning direkt till riksgäldskontoret, att således pensionsförsäkringsfonden icke skulle fylla sitt behov i den öppna marknaden. Det yrkandet har jag ansett mig icke kunna biträda på skäl, som anföras i kommittébetänkandet och propositionen.

Vidare har greve Lagerbjelke som sagt föreslagit, att hälften av fonden skulle placeras i statspapper; jag har föreslagit minst hälften. På grund av de upplysningar, som jag mottagit av motionären, skall jag emellertid icke vidhålla detta yrkande, utan hemställer om bifall till den reservation jag anført vid första punkten med uteslutande av ordet »minst».

Friherre Langenskiöld: Den föregående talaren har motiverat sitt yrkande, att hälften av den blivande pensionsfondens tillgångar skall redovisas i svenska statens obligationer, därmed att det förestår för svenska staten mycket stora lånebehov under de närmaste åren. Det kan icke falla mig in att bestrida detta hans påstående, att stora lånebehov förestå. Men det synes mig i alla fall som om andra och viktigare skäl talade för att denna tvångsplacering inskränkes på sätt utskottet har föreslagit.

Kungl. Maj:t hedrade mig med förtroendet att vara ledamot av den kommitté, som skulle utreda detta ärende, och under den långa behandling denna fråga undergick i kommittén fick jag den livliga uppfattningen, att om man över huvud taget vill att folkpensioneringen skall vinna förtroende i landet och omfattas med intresse och kärlek av folket, så måste man söka ingiva allmänheten den uppfattningen, att pensioneringen och den stora fond, som bildas, är uteslutande för allmänhetens skull och för att tillgodose dess intressen.

Jag befarar, att om man nu beslutar, att minst hälften av denna fond skall placeras i statens obligationer och om man särskilt understryker att det sker, därför att det tillgodoser statens behov av en lättad upplåning, allmänheten måste få den uppfattningen, att pensionsfondens tillgångar i själva verket icke användas för pensioneringen, utan för andra behov, som icke stå i direkt sammanhang därmed. Som jag nämnde, tror jag, att det vore, om jag så

får uttrycka mig, att från första början giva hela denna synnerligen viktiga lagstiftning ett falskt sken.

Nu tillkommer det dessutom enligt mitt förmenande att om man granskar den verkliga skillnaden mellan de belopp, som enligt reservanternas förslag skulle tvångsplaceras i statspapper och de belopp, som enligt utskottets förslag skulle placeras såsom ett minimum på samma sätt, visar det sig, att skillnaden icke är så synnerligen stor. Greve Lagerbjelke beräknar, att för åren 1918—1923 skulle enligt utskottets förslag böra placeras 14 miljoner kronor i statsobligationer, enligt greve Lagerbjelkes och reservantens, herr Widell, förslag 42 miljoner under samma tid. Enligt en nyare utredning, som är verkställd i pensionsstyrelsen, hava dessa siffror i viss mån ändrats, sålunda att enligt utskottets förslag skulle behöva placeras endast 10 miljoner och enligt reservationen 47 miljoner kronor. Skillnaden skulle således vara 37 miljoner. Detta är ju ett ganska stort belopp, men om det fördelas på 6 år, blir det dock icke mer än 6 miljoner kronor om året. Nu frågar jag, är det verkligen skäl för svenska staten att för att säkerställa en upplåning av 6 miljoner kronor om året riskera, att denna stora folkpensionering möjligtvis kommer att missuppfattas av den stora allmänheten? Det kan omöjligen för staten spela någon större roll att på detta sätt säkerställa sig en ökad upplåning av 6 miljoner kronor om året.

Dessutom vill jag påpeka, att det här gäller enligt utskottets förslag endast ett minimum. Jag antar såsom ganska sannolikt, att detta minimum kommer att överskridas, men det är åtminstone då icke någon tvångsplacering. Reservanten säger vidare att det vore inkonsekvent att med utskottet motsätta sig en tvångsplacering av hälften, då man i alla fall föreskriver att minst en sjättedel skall placeras i statsobligationer. Såvitt jag förstår, är detta dock icke någon inkonsekvens, ty såsom skäl för denna placering av en sjättedel åberopas icke, att därmed särskilt tillgodose statens lånebehov. Jag skulle nämligen vilja tolka denna föreskrift på samma sätt som när man beträffande privatbankerna föreskriver, att de skola hava en viss del av sina tillgångar placerade i lätt tillgängliga och lätt realiserbara valutor; denna bestämmelse om en tvångsplacering i statsobligationer av en sjättedel av fonden synes mig därför kunna ses på det sättet, att därmed avses att säkerställa, att den stora pensionsfonden skall hava en del av sina tillgångar tillgänglig i lätt realiserbar valuta, den bästa landet kan prestera. Detta sker icke blott för statens skull, utan lika mycket för pensionsfondens egen skull. Därigenom får hela denna placering, såvitt jag förstår, en helt annan karaktär.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets hemställan i denna del.

Greve Lagerbjelke: Den motivering, som den förste ärade talaren anförde för ett bifall till min motion, var nog ganska ensidig. Den har i varje fall icke för mig varit ensam bestämmande, när

*Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.
(Forts.)*

Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.
(Forts.)

jag tagit ställning till denna fråga. Jag tillåter mig erinra om, att under utredningen av frågan hava anförts skäl, som synas mig mycket talande, för att staten verkligen har rättmätiga anspråk på att få en avsevärd del i denna fond. Dessa skäl hava icke med ett enda ord vidrörts i utskottets utlåtande; hade det varit fallet, skulle jag icke nu hava upptagit kammarens tid med att beröra detta; men under nuvarande förhållanden nödgas jag något erinra om skälen för min motion. Där säges, bland annat, att enligt nu föreliggande förslag skulle mer än en fjärdedel av fondens tillgångar kunna placeras med friare prövningsrätt. Vid denna friare placering måste risk komma att drabba staten, som ytterst ansvarar för de medel, vilka från fonden utlånas.

Vidare lämnar staten årligen vissa bidrag till pensionsförsäkringen. Till fonden ingå statsbidrag, motsvarande $\frac{1}{3}$ av summan av de under året erlagda frivilliga avgifterna. För bestridande av kostnaderna för den år 1915 beslutade utvidgningen av försäkringen lämnas ytterligare statsbidrag till fonden. De av staten bestridda kostnaderna för pensionsstyrelsen och en del andra hithörande anordningar uppgå också till avsevärda belopp, f. n. närmare en miljon kr. om året. De bidrag, som staten således årligen har att lämna till pensionsförsäkringen, finner jag vara av den art, att de väl motivera krav från statens sida på avsevärd del i fonden vid dess placering.

Det är visserligen sant, att staten icke lämnar bidrag till den obligatoriska avgiftspensioneringen. Men staten betalar största delen av kostnaden för pensionstilläggen, vilka alltid komma att sammanlagt utgå med betydligt högre belopp än avgiftspensionerna. I särskilt hög grad gäller detta under de närmaste årtiondena. Härtill kommer också, att de under denna tid utgående avgiftspensionerna till en väsentlig del komma att bestridas av den nu samlade arbetarförsäkringsfonden; och denna har helt och hållet uppstått genom avsättningar av statsmedel.

Dessa skäl synas mig vara mycket talande, men det må vara huru det vill med den saken, så bliver pensionsförsäkringsfonden så stor i förhållande till landets kapitalförmögenhet, att berättigade krav synas mig kunna framställas på, att en avsevärd del av fonden placeras i statspapper.

Nu säga utskottet och den siste ärade talaren, att skulle staten få så stor del av fonden som hälften, skulle det uppväcka stort missnöje bland de försäkrade. De skulle anse det hela vara till icke för deras fördel, utan för att förskaffa staten lån. Men jag undrar, om icke den ärade talaren överdriver väl mycket. I vilken grad han överdriver synes mig uppenbarligen framgå av hans eget uttalande, att skillnaden skulle för vart och ett av vissa angivna år icke uppgå till mer än sex miljoner. Kan detta belopp bibringa försäkringstagarna en sådan uppfattning, som ovan förmenats? Jag tror det icke.

Jag vill icke uppehålla mig vid statens behov av upplåning och vid svårigheterna vid denna upplåning. Jag har utförligt gjort detta i annat sammanhang i denna kammare och återoppar nu endast vad jag då yttrade.

Den förste talaren har instämt i min motion utom i ett visst avseende. Han har icke velat gå med på mitt förslag, att medlen från pensionsförsäkringsfonden skulle inbetalas direkt till riksgäldskontoret. Jag kan icke komma ifrån, att en sådan inbetalning skulle vara till största fördel, ty icke kan det vara till avsett gagn, därest pensionsförsäkringsfonden kanske år efter år skulle för låga pris inköpa svenska obligationer från utlandet.

Då jag emellertid i detta avseende icke funnit stöd från någon av utskottets medlemmar, vill jag därutinnan icke göra något yrkande, utan får för min del, herr greve och talman, instämma i herr Widells yrkande.

Herr statsrådet von Sydow: Herr greve och talman, mina herrar! Baron Langenskiöld har ganska utförligt anfört de skäl, som tala för bifall till utskottets förslag, och jag skall därför försöka fatta mig kort.

Jag kan icke underlåta att understryka, att, när det gäller placering i denna fond, man icke får lämna ur sikte det sätt, varpå fonden uppkommer och det ändamål den är avsedd att fylla. Om jag bortser från arbetarförsäkringsfonden, som då fonden vuxit ytterligare blir en försvinnande bråkdel av det hela, uppkommer fonden uteslutande genom de försäkrades egna avgifter. Från fonden skola utgå de försäkrades avgiftspensioner. Den är således, kan man säga, att betrakta ungefär på samma sätt som livförsäkringsfonden i en enskild försäkringsanstalt. Den skall och bör förvaltas för de försäkrades egen räkning under statens kontroll. Någon annan hänsyn bör därför näppeligen få göra sig gällande bredvid hänsyn för de försäkrade.

När man således går att placera fondens tillgångar, har man givetvis i första rummet att pröva säkerheten, och i detta avseende lämna statspapper intet övrigt att önska. Man har vidare att se till att fonden lämnar så stor avkastning som möjligt. I detta avseende är det icke alls klart, att räntan på statsobligationer vid varje särskild tidpunkt är den högsta möjliga. Man kan säkerligen placera pengar mot högre ränta och lika god säkerhet hos kommuner, landsting och hypoteksbanker.

Man bör ej heller, när man handhar denna placering, lämna ur sikte, att man genom en förståndig kapitalplacering kan nedbringa kostnaderna för pensionsverket icke obetydligt. När fonden en gång kommer i jämviktsläge, komma i avgiftspensioner att utgå omkring 65,000,000 kronor om året. Understöd och pensionstillägg komma att utgå till minst detta belopp och dessa betalar staten, som bekant. Om man nu placerar fondmedel i anstalter, som äro avsedda att befordra folkhälsan, avsedda att minska invaliditeten, då är det uppenbart, att man därigenom bidrager direkt till att nedsätta kostnaderna för pensionsförsäkringen. I det avseendet har man mycket stor och god erfarenhet från Tyskland. Man kan säga, att en kapitalplacering i dylika anstalter lämnar en *mycket* god avkastning på pengarna.

Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.
(Forts.)

Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.
(Forts.)

Friherre Langenskiöld påpekade också, att det vid dessa placeringar icke bör lämnas ur sikte, att man därmed kan skapa bättre förståelse av pensionsförsäkringen. Det är ju så att avgifterna tagas in genom frivilliga inbetalningar, ehuru kommunerna svara för en del av uppbörderna. I all synnerhet i början av hela denna pensionsverksamhet, innan pensionerna uppgå till större belopp, betraktas dock dessa pensionsavgifter av den stora massan av folket mera såsom en ökning av kronoskatten än som någonting annat. Skulle man kunna bibringa den nu levande generationen en rätt förståelse av pensionsverksamhetens välsignelse, gjorde man tvivelsutan en god gärning. Bästa medlet i denna riktning torde vara att använda fondens medel i viss utsträckning till placering i sjukvårds- och liknande anstalter, då folket därigenom finge en alldeles direkt känsla av att de pengar, som betalas in till pensionsfonden, dock användas till folkets nytta.

Det är för övrigt, synes det mig, uppenbart, att det icke kan vara något större intresse för staten att få en något högre kvotdel av fonden placerad i statspapper. Här har sedan augusti 1914 inom landet placerats i statslån över 200,000,000 kronor, och då torde ett belopp på omkring 6,000,000 kronor om året icke spela synnerligen stor roll såsom ett plus i placeringen. det samlade nationalförmögenhet.

Greve Lagerbjelke höll före, att det vore en rättighet för staten att få en del av fonden placerad i statspapper. Han anförde såsom skäl därför att staten lämnade bidrag till den frivilliga försäkringen. Se vi efter huru stora dessa bidrag varit under de två sista åren, finner man, att de icke under någotdera av året uppgått till 1,500 kronor om året.

Greve Lagerbjelke förmenade vidare, att fonden bör placeras i statspapper, därför att fonden är så stor i förhållande till landets kapitaltillgångar. Om man gör en undersökning finner man, att även när fonden kommer upp till sin största storlek eller omkring 1,200,000,000 kronor, torde den icke komma att gå upp till mer än efter olika beräkningar 1, 2 eller högst 3 % av landets samlade nationalförmögenhet.

Det är givet, att de pengar, som icke placeras i statspapper, till allra största delen komma att utlämnas såsom lån till kommuner och landsting. Man får icke förbise att även dessa hava intresse av fonden. Särskilt är primärkommunernas intresse egentligen större än statens. De svara nämligen för inbetalningen av grundavgifterna till fonden. Av denna anledning fingo kommunerna förra året betala icke mindre än en och en halv miljon kronor. Det kan således ligga något berättigande i att de få en kompensation genom att få lån mot icke alltför ofördelaktiga villkor ur denna fond, lån som enligt fondfullmäktiges bestämmande företrädesvis böra användas till ändamål, som äro ägnade att befordra pensionsverksamhetens syfte. För min del

tror jag, på dessa i korthet anförda skäl, att övervägande skäl tala för bifall till utskottets förslag.

*Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.
(Forts.)*

Herr von Koch: Då jag jämte herr Cederborg avgivit en reservation, däri föreslås, att för placering i lån till staten måtte stadgas ett maximum av en fjärdedel, ber jag att få säga ett par ord, allra helst som det förefaller mig, att denna fråga är av största betydelse både för pensionsförsäkringen och hela svenska folket.

Den ståndpunkt jag intagit i frågan betingas av den uppfattning om vad pensionsfonden är. Det har framgått av diskussionen i dag, att det icke rått enighet i den punkten, åtminstone har det uttalats olika mening därom i friherre Langenskiölds och greve Lagerbjelkes anföranden. För min del måste jag obetingat ställa mig på den ståndpunkten, som av herr statsrådet och chefen för civildepartementet nyss gjordes gällande, nämligen att fonden är de försäkrades egendom, och jag skulle vilja särskilt understryka, att det är de fattigare klasserna som mest bidraga till denna fond, och att en del människor inbetalt avgifter, som de på grund av dödsfall icke få någon eller högst ringa nytta av. Om man utgår från den ståndpunkten, att fonden bör framför allt tjäna de försäkrades intressen, är det självklart, som herr statsrådet sade, att man bör i första rummet tänka på säkerheten och avkastningen. Härtill kommer, att de försäkrades intresse bör tillgodoses på det sätt, att fondens medel placeras så att anledningarna till invaliditet i största möjliga utsträckning undanröjas. Detta sker, såsom flera gånger i dag uttalats, genom att en stor del av pensionsmedlen användes till allmännyttiga företag, som avse att minska invaliditeten. Man bör härvid icke bortse från den psykologiska effekt, som detta skall utöva å de försäkrade. Pensionsstyrelsen har vid upprepade tillfällen betonat, att man bör använda sig av denna utväg att sprida kunskap om och intresse för pensionsförsäkringen och göra den populär, ty utan att så blir fallet är det knappt möjligt att genomföra den. Då alla önska, att pensionsförsäkringen skall genomföras, torde i alla fall enighet i denna punkt kunna nås.

Frågan är nu den om genom tvångsplacering av medlen, vare sig enligt greve Lagerbjelkes motion eller Kungl. Maj:ts förslag till övergångsbestämmelser, man icke kan riskera att detta mål förfelas. Skulle man följa greve Lagerbjelkes förslag, skulle man under åren 1916, 1917 och 1918 ingenting hava att lämna till allmännyttiga ändamål, utan allt skulle gå till staten. Först år 1919 skulle man kunna lämna 4,600,000 kronor, 1920 6,500,000 kronor och därefter hälften av fondens för placering tillgängliga medel. Enligt Kungl. Maj:ts övergångsbestämmelser skulle man under 1916 av det för placering disponibla kapitalet för ändamålet få 4,300,000 kronor, för 1917 4,100,000 kronor 1918 4,400,000 kronor, varefter sedermera en tredjedel skulle gå till

Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.
(Forts.)

staten. Då man emellertid vet, att redan nu inkommit till pensionsstyrelsen begäran om belopp, som långt överskrida nämnda summor, förstår man vilken hämsko, som skulle läggas på verksamheten, om man på detta sätt skulle stadga tvångsplacering. Men även bortsett härifrån skulle det vara ofördelaktigt ur en annan synpunkt, nämligen kommunernas intresse. Och jag ber att få understryka, att kommunerna verkligen hava anledning att bliva tillgodosedda lika väl som staten. Det må exempelvis anföras att under år 1915 kommunerna gjorde inbetalningar i pensionsavgifter på en och en halv miljon. Och det är just under de närmaste åren för övrigt som kommunerna komma att få särskilt stora utgifter på ett område, som ligger nära detta, nämligen uppförandet av kommunala ålderdomshem. Om nämligen fattigvårdslagstiftningens förslag till fattigvårdslag går igenom, skola samtliga kommuner hava skyldighet att uppföra kommunala ålderdomshem. Men om de små och svaga kommunerna skola kunna gå i land med detta, måste de hava fördelaktiga lånevillkor av staten. Kunna de icke få detta ur pensionsförsäkringsfonden, måste det göras en anordning lika den som förekommer i Finland, nämligen en särskild lånefond för underlätandet av de kommunala lånebehoven.

Jag ber också, herr talman, att få uppmärksamma, att man här i landet sedan årtal tillbaka väntat på denna stora försäkringsfond just för att sociala företag skulle kunna få kraftigt stöd för sin verksamhet. Nu har denna försäkringsfond sedan några år tillbaka börjat bildas och jag ber att få anföras vad som yttrades vid folkförsäkringens genomförande av dåvarande chefen för civildepartementet. I statsrådsprotokollet för den 28 mars 1913 anförde han: »huru som de samlade fondmedlen kunde bliva en kraftig faktor i kampen för folkhälsan, i det att genom förslaget möjlighet bereddes att genom lån åt kommuner med flera giva dessa tillfälle att tillgodose bland annathälsovårdande ändamål».

Det måste under sådana förhållanden vara ganska egenomligt och nedstämmande för dem som arbeta på detta område om dessa medel icke skulle få tagas i anspråk för sociala ändamål. Jag kan, herr talman, icke finna, att det skall vara nödvändigt, att statens lånebehov skall tillfredsställas ur fonden i stor utsträckning. Det har blivit antytt, att det är blott en obetydlig del av lånemedlen, som skulle kunna täckas. Men framför allt tror jag, att det är så som flera talare antytt, att statens kostnader för pensionsförsäkringen skulle väsentligt kunna nedbringas, om man sökte sätta i gång företag ägnade att minska invaliditeten.

Gent emot de herrar, som vilja fastlåsa stora fondmedel för statslån, vill jag betona, att statens intresse enligt min mening bäst befordras genom igångsättande av dylika allmännyttiga företag. Det är för att fastslå för framtiden denna principiella ståndpunkt, som jag jämte andra motionärer påyrka, att

högst en fjärdedel av fondens medel må fastlåsas för statens lånebehov. Jag tror, att just i dessa dagar, då påfrestningen från statens sida är stor, det är klokt att fastslå denna princip.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den av mig jämte herr Cederborg avgivna reservationen.

*Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.
(Forts.)*

Herr Ekman, Johan Emilson: Det förefaller mig, herr greve och talman, som om både Kungl. Maj:t och utskottet hade låtit sig mycket angeläget vara att omgärda denna lag om placering av pensionsfonden med mycket minutiösa föreskrifter, under det jag för min del skulle tro, att det vore nästan angelägnare att välja till styrelse för fonden de mest skickliga personer och lämna dem större frihet vid förvaltningen. Huru erfaren man än är, kan man icke förutse alla förhållanden, som inverka på ett beslut om fondens placering och kanske det därför vore bättre att rätta sig efter förefallande omständigheter. Det viktigaste är att säkerheten är absolut betryggande. Därnäst att utan eftersättande av denna säkerhet räntan må bliva så hög som möjligt. Detta är enligt min mening det som i främsta rummet bör iakttagas.

Om jag tänker på vad som talats om svenska statens obligationer, är det mycket sant, att man kan förutse, att svenska staten kommer inom en viss framtid nödgas upptaga sina lån inom landet och lita på landets kapitalister för placering, men man får icke glömma, att det har varit tider, då svenska staten lånade pengar till så låg ränta, att dessa obligationer icke kunde placeras inom landet utan ränteförlust, och sådana tider kunna komma åter. Jag tror icke, att man behöver misstänka fondens styrelse för att icke vilja tillgodose statens behov så långt som möjligt. Men att tvinga den att placera viss del, såsom t. ex. hälften av fonden i statspapper, tycker jag är att på ett betänkligt sätt föregripa de beslut fondens styrelse kommer att fatta.

Vidare har det talats om de åtgärder för förbättrande av folkhälsan, som skulle hava nära sammanhang med fonden. Jag behjärtar till fullo, att fondens medel i så stor utsträckning som möjligt användas för ett så gott ändamål. Dessutom har det den fördelen att minska pensionsbeloppen. Men att direkt understödja sådana institutioner låter sig väl knappast göra. Det är väl snarare så att sanatorier, ålderdomshem och dylika inrättningar bruka behöva egna fonder, av vilka de uppbära ränta, och pläga icke kunna betala någon ränta, så vitt icke staten själv skall betala den. Formen för sådana understöd torde bliva, att man utlånar medel till kommuner och landsting, som i sin ordning få åvägabringa dessa institutioner, men därför finnes intet hinder alls, tvärtom, sådana skuldförbindelser äro upptagna bland de placeringsobjekt som här äro föreslagna.

Det har sagts att bland fondens styrelse skulle finnas en person, som särskilt företräder de försäkrades intressen. Jag vet icke vad de försäkrade kunna hava för särskilda intressen, om icke

Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.
(Forts.)

att deras pensioner skola på rätta dagen och till oavkortade belopp utbetalas, och detta är ock fastslaget och underlättat genom att fonden placeras så säkert som möjligt.

Det har sagts, och jag tror, att statsrådet yttrade det också, att allmänheten betraktar pensionsavgifterna mera som ett plus till kronoskatten och inser icke den fördel som därav kan följa. Ja, det är möjligt, att det är så nu, men jag undrar, om icke, då pensionerna utfalla och äldre personer, som icke ha något stöd på sin ålderdom få en sådan årlig pension, opinionen kommer att vända sig, om de icke komma att se saken med andra ögon och tänka, att de utlagda avgifterna burit god frukt. Jag tror icke, att den opinion, som i närvarande stund råder, är mycket att fästa sig vid.

Ifråga om sammansättningen av fondstyrelsen har utskottet föreslagit, att styrelsen skulle stå i korrespondens med pensionsstyrelsen. Ja, detta är alldeles givet, men jag anser, att det fullkomligt blivit uppnått, då chefen för pensionsstyrelsen och hans ställföreträdare äro medlemmar av fondstyrelsen. Kommer därtill att en byråchef inom pensionsstyrelsen är föredragande inom fondstyrelsen med yttranderätt, om nu icke med beslutanderätt, så kan man icke säga, att fondstyrelsen har för litet samband med pensionsstyrelsen.

Därtill är det föreslaget, att Kungl. Maj:t skall utse fyra personer, varav en skall ha kännedom om sociala förhållanden och en vara särskild företrädare för de försäkrade. Av vad jag nyss tillåtit mig yttra framgår, att jag icke anser det nödvändigt, att någon ledamot av pensionsstyrelsen särskilt skulle erfordras för detta ändamål. Jag hoppas emellertid, att de fyra personer, som utnämnas av Kungl. Maj:t, varav en skall känna till sociala förhållanden och en, enligt förslaget, företräda de försäkrades intressen, även skola komma att företräda de försäkrades intressen i fråga om placeringens säkerhet. Att riksgäldsfullmäktige och riksbanksfullmäktige få utse en ledamot tillsammans, anser jag vara fullt tillräckligt. Om de finge utse vardera en person, kunde man befara, att låntagarens intresse väl mycket skulle göra sig gällande bland långivarna.

Jag vill icke säga, att jag är så alldeles tilltalad av utskottets förslag, men då det mera än de andra närmar sig vad jag skulle önska, vill jag icke yrka annat än bifall till detsamma. I fråga om avlöningen till ledamöter, som icke tillhöra pensionsstyrelsen, har Kungl. Maj:t tagit till så rikligt, att utskottet måst göra en nedsättning. Jag föreställer mig, att styrelsen kommer att ha sammanträde blott en gång i månaden, och då torde ett belopp av 2,000 kronor om året vara fullt tillräckligt. Ehuru jag, som sagt, icke är fullständigt nöjd med utskottets förslag, vill jag dock tillsvidare låta det vara som det är och se framtiden an.

På de skäl jag nu anfört, ber jag, herr greve och talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Antonsson: Jag kan konstatera att den motion rörande förvaltningen av pensionsfonden som framburits av två framstående ledamöter i riksgäldsfullmäktige, greve Lagerbjelke och herr Ekman, varit föremål för livligt intresse och ingående prövning inom utskottet, men under överläggningen befanns emellertid de skäl till förmån för Kungl. Maj:ts förslag, vara de bästa, så mycket hellre som några ledamöter i utskottet, vilka reserverat sig, nämligen herrar von Koch och Lindqvist m. fl., i ännu högre grad ville begränsa det förslag som innefattas i Kungl. Maj:ts proposition. Utskottets majoritet fann då, att Kungl. Maj:ts förslag vore en medelväg, som man borde beträda. Då de bestämmelser, att minst en sjättedel av fondens medel skulle vara placerade i obligationer eller andra förbindelser, utfärdade eller garanterade av svenska staten, synes i hög grad ändamålsenligt, skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Ang. grunder för pensionsförsäkringsfondens förvaltning.
(Forts.)

Herr Trygger: Det är kanhända onödigt att jag yttrar mig i denna fråga, eftersom åtskilliga talare uttalat samma mening som jag nu tänker förfäktas.

Min uppfattning är nämligen den, att man icke får förbise, att denna fond är de försäkrades fond och att det är fondens intressen vid förvaltningen och placeringen, som i första rummet skola tillgodoses och icke andra intressen, således icke heller statens låneintressen. Det gäller alltså att placera i fullgoda säkerheter, samtidigt som man söker få den största möjliga avkastning. Ser jag saken på detta sätt, är jag visst icke säker om, att en placering i statspapper under alla förhållanden fyller måttet, att en sådan alltid skulle vara fördelaktig. Den kan vara det under vissa förhållanden, men den kan också icke vara det. Om herrarna gå till utlandet och fråga, huruvida man där är nöjd med de bestämmelser, som finnas på det ena eller andra hållet med avseende å placeringen av fonders medel i statspapper, torde herrarna få det svar, att det ingalunda alltid är lämpligt. Stora kapitalförluster kunna därigenom uppstå, på grund av att placeringen sker såsom en talare här sagt, under en tid, då räntan är låg, och sedermera stiger räntan. Jag har visserligen ingenting emot, att denna fond placeras i statspapper och friherre Langenskiöld har framdragit särskilda skäl, varför det skulle vara lämpligt att bestämma, att en mindre del av fondens medel bör vara placerad i statspapper. Men i övrigt måste man överlämna åt förvaltningen av fonden att pröva, vilken tidpunkt som är lämplig för en dylik placering. Man bör följaktligen icke antaga sådana bestämmelser, som greve Lagerbjelke och herr Widell tillstyrkt, att ovillkorligen hälften av fondens medel skola vara placerade i statspapper.

Med den ståndpunkt jag intager i denna fråga, är det klart, att jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Swartz: För min del har jag ingenting emot, att utskottets förslag antages, om man är alldeles säker på, att detsamma även kommer att antagas i andra kammaren. Men vi hava där en ganska

Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.
(Forts.)

stark reservation, som går ut på precis detsamma som herr von Kochs motion. Jag uppfattade icke, huruvida herr von Koch yrkade bifall till denna motion. Baron Langensköld framhöll, att man endast bör fastställa ett minimum, och det gör man, om man tager utskottets förslag. Men det är fara värt, att andra kammaren antager den reservation, som avgivits av herr Branting m. fl., och som utmynnar i samma yrkande, som herr von Kochs motion. Då blir från den kammarens sida ett maximum fastslaget och ett sådant finner jag vara ganska olämpligt. Då en styrelse, sammansatt på sätt som här föreslagits, skall avgöra dessa frågor och därjämte även i åtskilliga fall Kungl. Maj:t skall ha med placeringen att göra, så vill det synas, som om det icke vore skäl uti att göra alltför starka restriktioner. Man kan bestämma ett minimum, men absolut icke ett maximum och därigenom säga för alla tider framåt: huru förhållandena än komma att te sig, får man på denna punkt absolut icke överskrida detta belopp. Det är denna fara man utsätter sig för genom att taga utskottets förslag, innan man fått klart, om andra kammaren fattar samma beslut. Då man kan antaga, att den möjligheten icke är fjärran, att andra kammaren antager herr Brantings reservation, tror jag, det skulle vara förståndigt, om första kammaren bifölle herr Widells reservation, för att kunna få utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att beträffande föreliggande stycke av punkten A förekommit följande yrkanden: 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) av herr *Widell*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att stycket närmast efter I 9) erhöille följande lydelse: »Av förenämnda medel skall hälften redovisas — — — sägs.» samt 3:o) av herr *von Koch*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, som förordats i den av honom och herr Cederborg vid punkten A I fogade reservation.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till vad utskottet hemställt vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav och sedan till kontraproposition härvid antagits bifall till utskottets hemställan med den av herr *Widell* under överläggningen föreslagna ändring, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad särskilda utskottet i sitt utlåtande nr 2 hemställt under A I, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den av herr *Widell* under överläggningen föreslagna ändring.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 52;

Nej — 33.

Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.
(Forts.)

Stycket II.

I fråga om detta stycke hade reservation avgivits av herrar *Lindman, Svensson, Antonsson, Beckman, Norman, Nilsson* i Bonarp och *Pettersson* i Bjälbo, vilka på återopade skäl avstyrkt utskottets förslag och hemställt, att riksdagen måtte bifalla vad Kungl. Maj:t under II föreslagit.

Herr *Antonsson*: Herr *Lindmans* m. fl. reservation är i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag. Vi reservanter äro övertygade om, att vad som förefinnes i den utredning, som föreligger, och göres gällande i motiveringen till Kungl. Maj:ts förslag är riktigt. Jag anhåller sålunda att få yrka bifall till herr *Lindmans* m. fl. reservation.

Herr *Hedenlund*: Herr greve och talman! Då även jag anser, att det ändringsförslag, som inom utskottet framkommit beträffande sammansättningen av fullmäktige för pensionsfondens förvaltning, icke är lyckligt, tillåter jag mig anföra några skäl för denna min uppfattning.

Utskottets förslag avser, såsom kammarens ledamöter funnit, att man skulle tillsätta en särskild representant för de försäkrade, medan däremot föredragande byråchefen i pensionsstyrelsen skulle utslutas. Såvitt jag fattat fullmäktiges uppdrag rätt, hava de allesammans till uppgift att företräda de försäkrade, varför det förefaller mig motbjudande att insätta en särrepresentant i detta fall. Jag antager emellertid, att man inom fondfullmäktige velat placera en person, som har ingående kännedom om de mindre bemedlades behov och levnadsförhållanden. Men även detta önskemål anser jag för min del vara uppfyllt genom den bestämmelsen, att en av de tre ledamöter, som skola tillsättas av Kungl. Maj:t, skall äga erfarenhet på det sociala området. I sin motivering beträffande den sociala ledamoten har pensionsfondskommittén anført, att »det vore önskligt, om ifrågavarande fullmäktig kunde med de föreslagna fordringarna på insikt och erfarenhet i sociala frågor förena även praktisk kännedom om de mindre bemedlade klassernas behov och levnadsförhållanden; och en så kvalificerad person syntes där vid valet av den sjunde fullmäktigen företrädesvis böra komma i åtanke». Någon fara för att den *praktiska* erfarenheten på det sociala området icke skulle bli representerad inom fullmäktige förefinnes således enligt min mening icke. Däremot anser jag, att tvenne direkta olägenheter skulle uppstå genom en avvikelse

Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.
(Forts.)

från Kungl. Maj:ts förslag. Den ena består däruti, att det skulle bli en nedsättning i antalet ledamöter från pensionsstyrelsen. Pensionsstyrelsen har dock i sin egenskap av målsman för hela pensionsförsäkringen ett ansvar, som icke kan jämföras med några andras. Som en andra olägenhet skulle jag vilja anföra att genom en uteslutning av den tredje ledamoten av pensionsstyrelsen föredragande byråchefen visserligen skulle komma att föredraga, men icke äga rösträtt inom pensionsfullmäktige. Denna olägenhet kan visserligen synas skenbar, men enligt min uppfattning är det synnerligen viktigt, att den, på vars utredningar och föredragning stora placeringar skola äga rum och stora läneärenden avgöras, också bär fulla ansvaret för beslutet.

Då jag, herr greve och talman, icke kan finna, att fondfullmäktige kvalitativt skulle vinna på denna ändring, men jag däremot kan av densamma spåra ett par synnerligt betydande olägenheter, skall jag, i likhet med vad reservationsvis framställt av herr Lindman m. fl., be att få yrka bifall till vad Kungl. Maj:t föreslagit under A. 2.

Herr von Koch: Jag ber att få yttra ett par ord till försvaret för utskottets hemställan.

Först vill jag då säga, att jag på denna fråga anlagt samma synpunkter som jag nyss tillåtit mig här anföra, nämligen de försäkrades intresse, och jag har kommit till den uppfattningen, att det skulle vara till nytta, om utskottets förslag antoges. Jag tror, att det skulle stärka fondens ställning utåt gent emot miljoner små fattiga försäkringstagare om en person ur deras egna led finge säte och stämma bland dessa fondfullmäktige. Vidare tror jag, att en person, som toges ur småfolkets egna led, skulle medföra en förstärkning av sakkunskapen hos fondfullmäktige. Jag vet, att det kan förefalla mången ganska besynnerligt, huru en person ur småfolkets led, med ringa bildning i jämförelse med de finansmän och framstående experter som i övrigt utgöra fondfullmäktige, skulle kunna tillföra fullmäktige någon sakkunskap. Men det finnes som bekant sakkunskap av olika slag. Den högt bildade må äga huru stora gåvor som helst, men saknar han tillfälle eller förmåga att se vissa sidor av livet på samma sätt som den i små förhållanden från barn- domen uppvuxne, kan han icke fullt behärska situationen. Var och en av eder, mina herrar, som deltagit i olika sociala arbeten, har nog gjort samma erfarenhet som jag, nämligen att det är av verklig positiv nytta att ha tillgång till en småfolkets egen representant, som kan anlägga sina säregna synpunkter vid en frågas behandling. Och då det gäller ett mycket viktigt föredrag, då frågan nu gäller att förvaltningen av svenska folkets stora pensionsfond skall läggas i händerna på kompetenta personer, kan det icke vara olämpligt, att en sjundedel av ansvaret lägges på en representant för de försäkrade. Man har visserligen sagt på vissa håll, att alla fullmäktige, som skola utses,

företräda de försäkrades intressen. Men jag hemställer till eder, mina herrar, om detta icke är en lek med ord. Vad betyder pensionsförsäkring för medlemmarna i övrigt av dessa fullmäktige! Denna försäkring intresserar egentligen de mindre bemedlade, och det är just deras synpunkter man velat bereda plats för.

*Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.
(Forts.)*

En föregående talare yttrade också, att avsevärda olägenheter skulle uppstå, om icke den byråchef, som skall handhava låneärenden i pensionsstyrelsen, får rösträtt. Det är sant, att pensionsstyrelsen bör ha mycket inflytande på fondens förvaltning, men i likhet med den siste talaren hemställer jag, om icke detta fullt tillräckligt är tillgodosett genom de av utskottet föreslagna anordningarna. Det är tydligt, att en person, som har att utreda lånefrågor och föredraga dem, också får ett mycket stort inflytande vid ärendets behandling, och i övrigt är ju chefen för pensionsstyrelsen ordförande i fondfullmäktige. För min del tror jag, att om fondförvaltningen ordnas på det sätt utskottet föreslagit, alla berättigade intressen bliva tillgodosedda. Pensionsstyrelsen får ett dominerande inflytande på förvaltningen. De finansiella intressena bliva tillräckligt tillgodosedda. Och då den teoretiska sociala sakkunskapen blivit tillgodosedd, är det ock av stor betydelse för dessa frågors handläggning, att det finnes en representant, som särskilt företräder de försäkrades intressen.

Jag skall ur dessa sunpunkter be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Friherre L a n g e n s k i ö l d: Med anledning av den siste talarens yttrande skall jag be att få yttra några ord om detta utskottets förslag, att en fullmäktig i fondstyrelsen skulle företräda de försäkrades speciella intressen. Jag måste då säga, att detta uttryck, att en av fullmäktige skall ha just detta uppdrag, synes vara ovanligt illa valt. Från olika håll är poängterat, att den ifrågavarande fonden är att betrakta som de försäkrades egendom. Nu är det föreslaget, att bland de sju ledamöterna i styrelsen en skall »särskilt företräda de försäkrades speciella intressen». Jag frågar då, vilken ställning han skall intaga gent emot de sex andra. Ifall det uppstår skilda åsikter inom styrelsen kan han säga: jag representerar särskilt de försäkrade, de som äga fonden, och därför bör mitt votum särskilt uppmärksammas. Man har velat giva fullmäktige den ställningen, att alla skola kunna betrakta sig som verkliga representanter för denna pensionsfond. Kan det då vara ägnat att stärka denna deras känsla, ifall man tillsätter en person, som har särskilt uppdrag att representera dem som anses äga fonden?

Överläggningen förklarades härmed slutad, varefter herr talaren yttrade, att angående förevarande punkt yrkats, dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle an-

Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.
(Forts.)

taga det förslag, som innefattades i den av herr Lindman m. fl. av-
givna reservation.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa yrkan-
den och förklarade sig finna propositionen på bifall till herr Lind-
mans m. fl. reservation vara med övervägande ja besvarad.

Herr *von Koch* begärde votering, i anledning varav uppsattes,
justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner vad Kungl. Maj:t i proposition nr 207 före-
slagit i stycket II av förslag till grunder för förvaltningen av den
i 11 § av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring omför-
mällda fond, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles vad särskilda utskottet i sitt utlåtande nr 2
hemställt under A II.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hava
utfallit sålunda:

Ja — 64;

Nej — 19.

Styckena III—VI.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Promulgationsbestämmelsen.

Vid denna hade reservation avgivits av herrar *Lindman, Svens-
son, Antonsson, Beckman, Norman, Nilsson* i Bonarp och *Pettersson* i
Bjälbo, vilka hemställt, att riksdagen måtte godkänna de i Kungl.
Maj:ts förslag intagna övergångsbestämmelser i fråga om placering
av fondens medel i lån till staten.

Herr *Antonsson*: Jag skall be att få yrka bifall till
herr Lindmans m. fl. reservation i denna punkt under hänvis-
ning till den däri lämnade motiveringen.

Herr *Mannheimer*: Jag anhåller att få yrka bifall till
utskottets förslag, alltså till de övergångsbestämmelser, som däri
föreslagits, och som herr *Antonsson* yrkade avslag på.

Jag vill till upplysning om den verkan det skulle kunna
ha, om dessa bestämmelser godkändes, nämna att, därest över-
gångsbestämmelserna i Kungl. Maj:ts förslag godkändes, skulle
det placeras i statspapper under 1917—1918 respektive 6,2—

6,6 miljoner kronor. På sätt förut under överläggningen upplysts, utgör ett belopp av omkr. 6 miljoner kronor en jämförelsevis så obetydlig summa, när det är fråga om att tillfredsställa statens lånebehov, att det synes alldeles onödigt att genom särskilda övergångsbestämmelser garantera staten en dylik summa. Däremot är det tämligen givet, att under den tid, som nu råder, behovet av anstalter för att förbättra folkhälsan och åstadkomma bättre bostäder är särskilt trängande. Det torde icke vara kammaren obekant, att från åtskilliga kommuner i vårt land inkommit framställningar till pensionsstyrelsen om lån för att tillfredsställa dylika behov. Under sådana förhållanden synes det mig, att man borde överlämna åt fondens styrelse att handla efter förevarande behov och således icke under en tid som denna binda fondens styrelse längre än nödigt är.

Jag ber därför få yrka bifall till utskottets förslag.

Friherre Langenskiöld: Herr greve och talman! På grund av den uppfattning jag tidigare uttalat om fondens ställning och huru den bör ses i förhållande till de försäkrade, får jag yrka att Kungl. Maj:ts förslag i nu föreliggande avseende icke måtte bifallas och sålunda utskottets förslag i stället antagas.

Herr Antonsson: Av reservationen, vilken är lika med Kungl. Maj:ts förslag, framgår att även om man antager densamma kommer ändå under närmaste år att förefinnas betydande belopp för de ändamål, som framhölls av herr von Koch. I slutet av reservationen finnes ett uttalande härom, som lyder sålunda:

»Enligt gjorda beräkningar böra för ifrågavarande ändamål kunna, även om övergångsbestämmelserna godkännas, disponeras under år 1917 omkring 4,1 milj. kronor, under år 1918 omkring 4,4 milj. kronor, under år 1919 omkring 8,1 milj. kronor samt under vart och ett av åren 1920—1926 i medeltal för år omkring 11 milj. kronor.»

Alltså synes det mig, att även om man antager Kungl. Maj:ts förslag, har man därmed icke lagt hinder i vägen för, att de medel, som befinnas för ändamålet erforderliga, icke skulle stå att erhålla. Jag yrkar bifall till herr Lindmans m. fl. reservation.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter enligt förekomna yrkanden gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande punkt hemställt, samt vidare därpå att kammaren skulle godkänna Kungl. Maj:ts förslag i denna del; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten B.

Utskottets hemställan bifölls.

*Ang. grunder
för pensions-
försäkrings-
fondens för-
valtning.*

(Forts.)

Ang. arvodes-
och omkost-
nadsstat för
fullmäktige
för pensions-
försäkrings-
fonden.

Punkten C.

Utskottet hade i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte godkänna följande arvodes- och omkostnadsstat för fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden, att gälla tills vidare från och med den 1 juli 1916:

Arvode till fullmäktiges ordförande	kronor	3,000: —
Arvode till de fem fullmäktige, som ej tillhöra pensionsstyrelsen, å 2,000 kronor	»	10,000: —
Arvode till chefens för pensionsstyrelsen ställföreträdare i hans egenskap av fullmäktig	»	1,500: —
Ersättning till fullmäktiges suppleanter, särskilt anlitade sakkunniga personer och annat biträde, värdering i anledning av fastighetsbelåning, förvaring av fondens värdehandlingar, tryckningskostnader och andra expenser, förslagsvis	»	12,000: —
Summa kronor		26,500: —

I fråga om denna hemställan hade reservation avgivits av herrar *Lindman, Svensson, Antonsson, Beckman, Norman, Nilsson* i Bonarp och *Pettersson* i Bjälbo, vilka anfört:

»Beträffande arvodes- och omkostnadsstat för fondfullmäktige biträda vi utskottets förslag, att arvodet till sådan fullmäktig, som ej tillhör pensionsstyrelsen, sättes till 2,000 kronor. Vår ståndpunkt i fråga om fullmäktiges sammansättning föranleder emellertid därtill, att ett dylikt arvode utgår ur staten och ersättes med ett arvode å 1,500 kronor till fondbyråchefen.

På grund härav hemställa vi,

att riksdagen måtte — med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i denna del — godkänna följande arvodes- och omkostnadsstat för fondfullmäktige att gälla tills vidare från och med den 1 juli 1916:

Arvode till fullmäktiges ordförande	kronor	3,000: —
Arvode till de fyra fullmäktige, som ej tillhöra pensionsstyrelsen, å 2,000 kronor	»	8,000: —
Arvode till de två övriga fullmäktige, som tillhöra pensionsstyrelsen, å 1,500 kronor	»	3,000: —
Ersättning till fullmäktiges suppleanter, särskilt anlitade sakkunniga personer och annat biträde, värdering i anledning av fastighetsbelåning, förvaring av fondens värdehandlingar, tryckningskostnader och andra expenser, förslagsvis	»	12,000: —
Summa kronor		26,000: —

Vidare hade reservation avgivits av herr *Widell*, som anfört:

»Enligt Kungl. Maj:ts av utskottet tillstyrkta förslag skulle till de ämbetsmän i pensionsstyrelsen, som komma att tillika vara fullmäktige, utgå särskilda arvoden, utgörande för chefen 3,000 kronor och för ledamot 1,500 kronor. Då dessa ämbetsmäns deltagande i fullmäktiges överläggningar och beslut synes mig otvivelaktigt ingå i deras tjänsteälliganden såsom ämbetsmän i pensionsstyrelsen, och då särskilt arvode alltså, i enlighet med gällande lönerregleringsprinciper, icke bör härför utgå, hemställer jag, att i den av utskottet föreslagna staten arvoden till fullmäktiges ordförande och till chefens för pensionsstyrelsen ställföreträdare måtte uteslutas och i sammanhang härmed statens slutsumma minskas till 22,000 kronor.»

Ang. arvodes- och omkostnadsstat för fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Herr Antonsson: Under hänvisning till vad kammaren beslutit under A) I skall jag be att i avseende på staten få yrka bifall till den reservation, som avgivits av herr Lindman m. fl., enligt vilken denna slutar med ett belopp av 26,000 kronor.

Herr Widell: Herr greve och talman, mina herrar! Här har föreslagits, att pensionsstyrelsens representanter inom fullmäktige skulle åtnjuta särskilda arvoden, generaldirektören 3,000 kr. och ledamot 1,500 kr. Detta förslag är tillstyrkt av utskottet. För min del har jag måst reservera mig häremot och yrka avslag.

Jag ber att få motivera detta med några ord. Det kan enligt min mening icke finnas det minsta tvivel om att deltagande i pensionsfondsfullmäktiges överläggningar och beslut åligger chefen och ledamoten av pensionsstyrelsen på tjänstens vägnar. Det framgår än tydligare, kan jag säga, efter den ändring utskottet vidtagit i Kungl. Maj:ts förslag. Kungl. Maj:t hade föreslagit, att föredragande byråchefen i pensionsstyrelsen även skulle vara ledamot och såsom sådan åtnjuta arvode. Denna ledamot har utskottet strukit och därmed även borttagit arvodet för honom, men utskottet säger, att han i alla fall skall tillhöra fullmäktige, där vara föredragande och hava yttranderätt, men han får icke deltaga i besluten. Alltså: generaldirektören och hans ställföreträdare skola enligt utskottet hava respektive 3,000 och 1,500 kr., därför att de deltaga i besluten. Den som icke deltagit i besluten, men får mest att göra, skall icke hava någonting. Emellertid, av detta förhållande framgår det alldeles uppenbart, synes det mig, att utskottet haft den uppfattningen, att det här är fråga om ett tjänsteälligande för dessa ämbetsmän, och för min del kan jag verkligen icke förstå, huru man kan komma till annat resultat, ty pensionsfondsförvaltningen står i ett så ytterligt intimt samband med pensionsstyrelsen och pensionsväsendet, att denna förvaltning måste anses utgöra en integrerande del av pensionsstyrelsens åligganden i övrigt. Då jag sålunda slår fast, att ifrågakarande skyldighet tillkommer dessa ämbetsmän på tjänstens vägnar, måste jag ock säga, att det är omöjligt att åt dem bevilja särskilda arvoden. Det finnes, så vitt jag vet, icke ett enda exempel i svenska statsförvaltningen, att sådant arvode beviljats i liknande fall. Det finnes många ämbetsmän, som ha särskilda upp-

*Aug. arvodes-
och omkost-
nadsstat för
fullmäktige
för pensions-
försäkrings-
fonden.*

(Forts.)

drag. Så är generalstabschefen ordförande i kartverkskommissionen, och själv sitter jag som ledamot i nämnda kommission och som ordförande i statistiska tabellkommissionen, men aldrig har man tänkt sig, att något arvode skulle givas för den saken. Nu vet jag, att man vill anföra ett undantag, nämligen chefen för generalpoststyrelsen, som tillika är ordförande i styrelsen för postsparbanken, men det är i verkligheten här ett annat förhållande, ty postsparbanken är ett självständigt verk med egen chef och personal. För övrigt vågar jag uttrycka den förmodan, att om riksdagen nu skulle besluta om den frågan, skulle generalpostdirektören icke få särskilt arvode som ordförande i denna styrelse.

Att särskilda arvoden icke böra utgå till tjänstemän för sådant som de göra å tjänstens vägnar, det har även herr statsrådet och chefen för civildepartementet i en annan proposition till denna riksdag visat sig mena, nämligen propositionen om riksförsäkringsanstalten. Där anföres, att det utgår till vissa tjänstemän i riksförsäkringsanstalten särskilda arvoden från barnmorskornas pensionsanstalt och med anledning av, att de handlägga frågor om värnpliktigas invaliditet. Detta har kunnat gå för sig därför, att dessa tjänstemän ha arvoden på extra stat, men departementschefen säger, att han vill framhålla, att de särskilda arvoden, som för närvarande utgå, icke vidare efter den nya statens trädande i kraft böra utgå. Departementschefen har sålunda den uppfattningen, att när för sådana tjänstemän ordinarie stat genom löne reglering fastställs, skola också sådana extra ersättningar upphöra. Detta förefaller mig vara en ytterligt viktig princip i allt vad löne regleringar heter, och det skulle leda till de allra farligaste konsekvenser, om riksdagen skulle göra avsteg härifrån. Jag är förvissad, att om denna fråga remitteras till löne regleringskommittén, den på det allra kraftigaste skulle motsatt sig ett sådant förslag. Jag tror, att de ledamöter av löne regleringskommittén, som äro närvarande i kammaren, skola ge mig rätt i den saken.

Beträffande arvoden till övriga ledamöter av fullmäktige, hade Kungl. Maj:t föreslagit 3,000 kr. För min del finner jag detta mycket för högt. Det upplystes i utskottet av generaldirektören och chefen för pensionsstyrelsen, att fullmäktige sannolikt skulle hålla ett sammanträde i månaden. Det gör 250 kr. per sammanträde. Jag föreslog i utskottet ett belopp av 50 kr. per sammanträde, men vann intet understöd. Då utskottet emellertid gick mig så pass till mötes, att det föreslog en nedsättning till 2,000 kr., ville jag icke reservera mig i denna del. Jag kan dock icke underlåta att säga, att jag anser även detta arvode ganska högt.

Herr greve och talman! På anförda skäl anhåller jag att få yrka bifall till den av mig i denna punkt anförda reservationen, d. v. s. avslag på det av Kungl. Maj:t föreslagna arvodet till generaldirektören och hans ställföreträdare och i sammanhang därmed nedsättande av statens slutsumma till 22,000 kr.

Herr statsrådet von Sydow: Herr greve och talman, mina

herrar! Jag vill visserligen icke förneka, att vissa skäl tala för den av herr Widell förfäktade ståndpunkten, men endast *vissa* skäl. For- melltt sett skulle det kunna sägas, att ledamöterna från pensionsstyrelsen skola vara skyldiga att för sina vanliga avlöningsförmåner verkställa den del av arbetet, som tillhör pensionsstyrelsen, d. v. s. rena verkställighetsåtgärder. Detta medför dock givetvis en väsentlig utvidgning av deras arbete, varför vissa *billighetsskäl* tala för att de erhålla gottgörelse för detta arbete. Däremot synes mig mer än tvivelaktigt, huruvida de äro *skyldiga* att utan särskilt arvode tjänstgöra som ledamöter av fondfullmäktige, detta med hänsyn till det sätt, varpå fullmäktige föreslagits bliva organiserade nämligen såsom en från pensionsstyrelsen fullkomligt fristående institution. Pensionsstyrelsen hade visserligen i sitt första förslag hemtällt, att förvaltningen av pensionsfonden skulle ligga hos pensionsstyrelsen med biträde av tillkallade sakkunniga. Så har emellertid icke nu föreslagits, utan förvaltningen skall skötas självständigt av dessa fullmäktige; det gäller ett från pensionsstyrelsen fristående uppdrag. Detta uppdrag kunna de således enligt gällande avlöningsbestämmelser, så vitt jag förstår, knappast anses skyldiga att utan ersättning fullgöra.

Den ärade talaren anförde ett exempel rörande generalpostdirektören. Det är ganska analogt med detta. Men han förmenade också, att jag skulle intagit en annan ståndpunkt i fråga om riksförsäkringsanstalten. Det är dock en väsentlig principiell skillnad i de båda fallen, ty där var det fråga om uppdrag, som överlämnas till riksförsäkringsanstalten i denna dess egenskap, och det är klart att tjänstemännen härför icke kunna påräkna ersättning utöver vanliga avlöningsförmåner.

Dessutom är det ett annat skäl, som med en viss styrka talar för bifall till utskottets förslag i denna del. Staten har ju att utstå en ganska hård konkurrens från den enskilda verksamheten, när det gäller att förvärva dugande krafter till mera framskjutna poster, och särskilt när det gäller att skaffa folk med insikter och erfarenhet på det praktiska området. Nu lärer ingen förneka, att chefen för pensionsstyrelsen bör vara en person, som i hög grad besitter dessa egenskaper. Vi befinna oss ju för närvarande i det lyckliga läget, att chefen för pensionsstyrelsen är alldeles särskilt väl kvalificerad för uppdraget, men om den stund förr eller senare — jag hoppas senare — kommer, då man blir nödgad att göra ett ombyte, kan det vara synnerligen väl att kunna erbjuda ett arvode, som gör att summan av avlöningen går något över den vanliga generaldirektörslönen.

Vad särskilt fondbyråchefen beträffar, föreligga ungefär samma förhållanden. Det kan vara av vikt att därtill förvärva exempelvis en bankman med insikter just i fråga om fonders placering. Med hänsyn till de avlöningar, som betalas inom bankvärlden, torde det vara svårt att förvärva en dugande kraft för en vanlig byråchefslön.

Jag tror, att dessa skäl kunna vara nog för att bifalla utskottets förslag.

Ang. arvodes- och omkostnadsstat för fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Ang. arvodes-
och omkost-
nadsstat för
fullmäktige
för pensions-
försäkrings-
fonden.
(Forts.)

Herr Jonsson, Olof: Herr talman, mina herrar! Jag kan icke neka till att, såvitt jag förstår, de skäl, som herr Widell anförde, voro avgörande i så måtto, att det torde vara mycket svårt att förebringa någon motbevisning, som skulle kunna häva de skäl han anförde. För att reda begreppet ytterligare skulle jag vilja höra, huruvida meningen är, att dessa ledamöter av pensionsstyrelsen icke skola handlägga frågor rörande fondens förvaltning på ordinarie arbetstid, utan att detta skall ske efter fyra eller fem timmars tjänstgöringstid i övriga tjänsteälligganden, och om dessa sammanträden skola t. o. m. hållas utom den lokal, vari pensionsstyrelsen har sina tjänsterum. Först då, om det kan sägas att detta älliggande skall fullgöras på extra tid utöver den, som ämbetsmännen hava att vara på tjänsterummet, kan det vara skäl för arvodet, men eljest icke.

Greve Klingspor: Då herr Widell nyss hade ordet, så uttalade han den förmodan, att ifall lönerogleringskommittén hade haft detta ärende till sig remitterat, så skulle den säkerligen ha avstyrkt det anslag, som nu är föreslaget för chefen för pensionsstyrelsen. Då nu lönerogleringskommittén icke fått detta ärende till sig remitterat, så kan jag naturligtvis icke heller säga, huru resultatet av lönerogleringskommitténs beslut skulle hava blivit, men vi hade verkligen sammanträde på morgonen i dag för att besluta i andra frågor, och då kom även samtalet in på denna sak. Vid detta samtal, kan jag meddela, syntes vi vara alldeles eniga i lönerogleringskommittén, att det icke vore riktigt att särskilt ersätta chefen för pensionsstyrelsen med ett så högt belopp som 3,000 kronor. Vi voro, som jag nämnde, fullt eniga om detta och ansågo, att det förslag herr Widell i sin reservation framlagt var det som borde bliva riksdagens beslut. Det är icke mer än några få år sedan denna lön för generaldirektören och chefen för pensionsstyrelsen bestämdes. Den bestämdes då till 11,000 kronor, och han fick ett särskilt tillägg av 4,000 kronor, därför att det ansågs, att hans arbete var särskilt maktpåliggande just vid organisationen under de första åren vid arbetet med pensionsväsendets ordnande. Han fick på det sättet 15,000 kronor i ersättning för sitt arbete. Vi tro, att när han nu fick en särskild ersättning för det ökade arbetet, så borde även häri ingå ersättning för det arbete, som det här är fråga om.

Det sades av herr Widell, att chefen för generalpoststyrelsen hade en särskild ersättning för sitt arbete vid postsparbanken. Det var ju så, att det varit meningen att giva generaldirektören i poststyrelsen en lön av 15,000 kronor, men så ville man också, att han skulle ha en ersättning för det arbete han utförde i postsparbanksstyrelsen, och då ordnades det på så sätt, att han fick 13,000 kronor i lön och sedan 2,000 kronor för sitt arbete i postsparbanksstyrelsen, således tillsammans 15,000 kronor. Detta kan ju kanske i någon mån vara analogt med det fall, som här föreligger, och då tror jag, att det vore riktigtast att nu första kammaren biträder den reservation, som herr Widell har framställt och till vilken jag yrkar bifall.

Herr Widell: Då man har fäst min uppmärksamhet på

att det beslut kammaren nyss fattat ifråga om fullmäktigeinstitutionen måste medföra den ändringen i min reservation, att statens slutsumma skall minskas icke till 22,000 kronor utan till 20,000 kronor och arvodet jämväl till föredragande byråchefen utgå, anhåller jag att få ändra mitt yrkande därhän.

Ang. arvodes- och omkostnadsstat för fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Herr Lindblad, Anders: Jag skall be att få ansluta mig till den uppfattning, som företrätts av herr Widell. Jag kan icke godkänna den uppfattning, som framförts av herr statsrådet och chefen för civildepartementet, då han ju själv framhöll, att redan från början hade från pensionsstyrelsens sida förslag väckts om att fonden skulle förvaltas av pensionsstyrelsen själv. Således hade man ansett i pensionsstyrelsen, att arbetet med förvaltningen av denna fond icke var större än att man gott kunde handhava det utan någon ersättning. Jag skall därför be att få ansluta mig till den reservation herr Widell avgivit.

Herr Pers: Herr talman! Jag skall be att som min personliga uppfattning få säga några ord i frågan, och jag vill då anföra, att nyckeln till att frågan har kommit i detta läge efter min uppfattning är riksdagens obenägenhet att giva så hög lön till innehavarna på dessa poster, att regeringen anser sig kunna finna en fullt kapabel karl till innehavare. Emellertid anser jag den väg, som regeringen har valt för att få upp lönen, vara ganska olycklig. Jag kan icke säga, hur pass mycket berättigande det ligger i herr statsrådets uppfattning om det bristande organiska sambandet mellan den nya uppgiften och generaldirektörens egentliga uppgift, men jag tror, att det vore synnerligen lyckligt om man kunde sammanhålla detta. Börjar man att skifta ut det på detta sätt, så kommer det nog att undan för undan erbjuda sig tillfällen, så att vi få fortsätta på denna väg. Exemplet med poststyrelsen och postsparbanken är icke lockande. Det hade säkerligen varit lyckligare, om de båda institutionerna hållits samman. Man hade ur flera synpunkter haft fördelar därav för staten, och jag tror, att man kan säga alldeles detsamma på denna punkt.

Jag vill således rikta mig icke blott till herr statsrådet, som jag anser har kommit på en felaktig väg, utan jag riktar mig lika mycket till kammaren och riksdagen, som bör behjarta nödvändigheten av att bevilja så pass höga löner till dessa ansvarsfyllda poster, att man kan begära, att dessa herrar ägna hela sin verksamhet, all sin arbetskraft, åt sin krävande uppgift. Ur den synpunkten är det icke lyckligt att börja skifta ut och säga: det här hör till uppgiften, men detta hör icke till uppgiften, och därför skall man lägga till ännu några tusen kronor till lönen. Vi ha ju fått lov att gå till högre löner i fråga om kommunikationsverken, och det kan ju hända, att även andra chefposter få lov att höjas. Den vägen anser jag för alldeles obetingat lyckligare, att man betalar lönen i en post, så att man vet, vad man-

Ang. arvodes- och omkostnadsstat för fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden.
(Forts.)

nen på platsen betalas, och han, som sagt, ägnar hela sin kraft åt sin uppgift.

Herr Svensson: De formella anmärkningar mot att de ledamöter av pensionsstyrelsen som skola hava säte i förvaltningsnämnden skola härför uppbära särskilt arvode må ha sitt värde men visst är ju att dessa herrar, skulle få ökat arbete, och detta bör väl ersättas. Om det nu skall utgå efter fast arvode per år eller visst arvode för sammanträde, vilket också varit ifrågasatt och omtalat, kan ju vara en smaksak, men då tala väl de övervägande skälen för ett fast arvode. Då det nu erkännes, att lönerna äro lågt tilltagna och icke kunna höjas i en hast, äro väl alla reella skäl för att arvodet nu bör beviljas, och jag tillåter mig också yrka bifall till den reservation, som är avgiven av herr Lindman m. fl.

Greve Klingspor: Då jag nyss hade ordet, yrkade jag bifall till herr Widells reservation. Sedan har han ändrat sitt yrkande, så att statens slutsumma minskas till 20,000 i stället för till 22,000 kronor, och jag ber att få biträda herr Widell i hans senaste yrkande.

Herr Hedenlund: Sedan herr statsrådet och chefen för civildepartementet utvecklat de skäl, som tala för herr Lindmans m. fl. reservation, har jag icke mycket att tillägga, men vill dock på det bestämdaste understryka, att denna fullmäktigeinstitution blivit lagd som en alldeles fristående myndighet, och jag har svårt att tro, att befattningsinnehavarna i pensionsstyrelsen kunna vara skyldiga att taga plats i denna nya institution utan någon särskild ersättning.

Herr statsrådet påpekade de skäl, som tala för denna ersättning, nämligen det ökade ansvaret och det ökade arbetet. Härtill skulle jag vilja lägga, att då lönerna för chefen för pensionsstyrelsen och dennes ställföreträdare bestämdes, så existerade icke denna fullmäktigeinstitution, utan den har senare föreslagits.

Vidare skulle jag vilja understryka vad herr statsrådet sade om konkurrensen med de privatekonomiska intressena. Jag har vid en annan statens inrättning haft tillfälle att se, huru svårt det är att bevara de fullt kvalificerade befattningsinnehavarna, och jag tror för min del, att det skulle vara en missriktad sparsamhet från riksdagens sida, om den genom att undandraga dessa arvoden skulle sätta staten ur stånd att på dessa viktiga poster få så kvalificerade tjänstemän som möjligt.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till herr Lindmans m. fl. reservation.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att beträffande förevarande punkt yrkats 1:o att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den av herr Lindman

m. fl. vid punkten avgivna reservation, och 2:o) av herr *Widell*, att kamaren måtte — med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i denna del — godkänna följande arvodes- och omkostnadsstat för fullmäktige att gälla tills vidare från och med den 1 juli 1916:

Arvode till de fyra fullmäktige, som ej tillhöra pensionsstyrelsen, à 2,000 kronor	kronor 8,000: —
Ersättning till fullmäktiges uppleanter, särskilt anlitade sakkunniga personer och annat biträde, värdering i anledning av fastighetsbelåning, förvaring av fondens värdehandlingar, tryckningskostnader och andra expenser, förslagsvis	12,000: —
Summa kronor	20,000: —

Ang. arvodes- och omkostnadsstat för fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden.
(Forts.)

Sedermåra gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till vad utskottet i föreliggande punkt hemställt samt vidare enligt vart och ett av förenämnda två yrkanden, och förklarade herr talmannen sig anse propositionen på bifall till herr *Widells* yrkande vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav och sedan till kontraproposition därvid antagits bifall till det förslag, som innefattades i den av herr *Lindman* m. fl. vid punkten avgivna reservation, uppsattes justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller herr *Widells* under överläggningen om punkten C) i särskilda utskottets utlåtande nr 2 framställda yrkande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Viner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Lindman* m. fl. vid punkten avgivna reservation.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 58;

Nej — 28.

Punkten D.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 1 och 2 i denna månad bordlagda utlåtanden:

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förfogande över viss egendom vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga av krig föranledda förhållanden;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 2 mom. 1 och 2, § 5 mom. 3 och 4, § 6 mom. 1 och 4, § 7, § 8 mom. 1 samt §§ 9—11 i lagen den 24 maj 1895 angående skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov; samt

nr 47, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter samt lag om utsträckt tillämpning av lagen den 6 mars 1916 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av svenskt fartyg eller andel däri samt mot tidsbefraktning av fartyg, *dels ock* en i ämnet väckt motion.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 1 och 2 innevarande juni bordlagda utlåtande nr 48, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 13, 16 och 41 §§ i lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912 samt till lag om utsträckt rätt att i visst arbete använda manliga minderåriga av viss ålder *dels ock* två i ämnet väckta motioner.

Genom en den 17 mars 1916 dagtecknad proposition, nr 116, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga framlagda förslag till

1:o) lag om ändrad lydelse av 13, 16 och 41 §§ i lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912 och

2:o) lag om utsträckt rätt att i visst arbete använda manliga minderåriga av viss ålder.

I samband med denna proposition, som hänvisats till lagutskottet, hade utskottet till behandling förehåft följande med anledning därav väckta motioner, nämligen inom *första kammaren* nr 102 av herr *Strömberg*, med instämmande av friherre *Fleming*, herr *Ekelund*, friherre *C. J. Beck-Friis* samt herrar *Svensson*, *Knut Larsson*, *Norman*, *Johan E. Ekman* och *Nylander*, samt inom *andra kammaren* nr 260 av herrar *Törnkvist*, *Söderberg* i Stockholm, *Hallén*, *Christiernson*, *Vennerström*, *Johansson* i Sollefteå, *Nilsson* i Kristianstad, *Anderson* i Råstock, *Skareen*, *Ingvarson*, *Eriksson* i Grängesberg och *Waldén*.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande avfattat sin hemställan i två punkter, av vilka den första under A) och B) upptog var sitt lagförslag.

På framställning av herr talmannen beslöts att utlåtandet skulle företagas till avgörande punktvis samt det i punkten 1 A) intagna lagstadgandet, där så erfordrades, paragrafvis med promulgationsstadgande, ingress och rubrik sist, varefter och sedan även det i punkten 1 B) framställda lagförslaget behandlats, utskottets hemställan skulle föredragas, samt att lagtext icke skulle behöva uppläsa i vidare mån, än sådant av någon kammarens ledamot begärdes.

Punkten 1 A).

Utskottets förslag till lag om ändrad lydelse av 13, 16 och 41 §§ i lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912.

*Ang. ändring i
lagen om
arbetarskydd.*

13 §.

Denna paragraf lydde sålunda

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

(i utskottets förslag:)

Beträffande minderårigs användande till bergverks-, bruks-, fabriks-, hantverks- eller annat industriellt arbete eller till byggnadsarbete, ändå att det ej är att hänföra till industriellt arbete, skola gälla följande bestämmelser:

a) Den minderåriges arbetstid må ej överskrida, för minderårig under tretton år sex timmar av dygnet eller trettiosex timmar i veckan, för minderårig, som fyllt tretton men ej fjorton år, åtta timmar av dygnet eller fyrtioåtta timmar i veckan och för annan minderårig tio timmar av dygnet eller sextio timmar i veckan.

Då natur- eller olyckshändelse avbrutit arbetets regelbundna gång, må eftergift från här givna bestämmelser kunna beträffande minderårig, som fyllt fjorton år, meddelas av vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare för högst en månad och av yrkesinspektionens chefsmyndighet för högst fyra månader.

b) Deltager den minderåriga med arbetsgivarens vetskap i kurs för sådan undervisning, som i 10 § omförmäles, vare arbetsgivaren, där den minderåriga ej fyllt femton år, skyldig så begränsa den minderåriges arbetstid, att sammanlagda undervisnings- och arbetstiden för dygn ej överstiger den i a.) av denna § medgivna arbetstid.

c) Den minderåriges arbete skall avbrutas genom lämpliga och, där arbetets natur det medgiver, regelbundet återkommande raster. Under rasterna må den minderåriga ej tillåtas att uppehålla sig i arbetslokal, där till följd av arbetets beskaffenhet luften är förorenad av ämnen, vilka äro skadiga för hälsan; åliggande det, där så är förhållandet, arbetsgivaren att anvisa lämpligt annat rum, varest den minderåriga kan under rasterna vistas och intaga sina måltider.

Ang. ändring i
lagen om
arbetsarskydd.
(Forts.)

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

(i utskottets förslag:)

d) Den minderårige må icke användas till arbete å tid mellan kl. 7 e. m. och kl. 6 f. m.; dock må minderårig av mankön, vilken fyllt sexton år, användas till arbete å tid, som nu är nämnd, där hans arbetstid är begränsad till högst åtta timmar av dygnet samt tillika arbetet antingen icke oftare än under var tredje vecka infaller å tid mellan kl. 11 e. m. och kl. 5 f. m. eller ock är i fråga om tider av dygnet, då det skall utföras, *anordnat* på sätt, som av vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare godkänts.

d) Den minderårige må icke användas till arbete å tid mellan kl. 7 e. m. och kl. 6 f. m.; dock må minderårig av mankön, vilken fyllt sexton år, användas till arbete å tid, som nu är nämnd, där hans arbetstid är begränsad till högst åtta timmar av dygnet samt tillika arbetet antingen icke oftare än under var tredje vecka infaller å tid mellan kl. 11 e. m. och kl. 5 f. m. eller ock är i fråga om tider av dygnet, då det skall utföras, *fördelat* på sätt, som av vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare godkänts *såsom likvärdigt med nyssnämnda anordning.*

Reservationer hade avgivits

1) av greve *Spens*, vilken likväl ej antytt sin åsikt;

2) av herrar *Karlsson* i Fjäl och *Igel*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka riksdagen att i oförändrat skick antaga Kungl. Maj:ts förslag till lag om utsträckt rätt att i visst arbete använda manliga minderåriga av viss ålder;

3) av herrar *Persson* i Norrköping och *Borg*, som ansett, *dels* att 13 § d) i det av utskottet under A) upptagna lagförslag bort erhålla följande lydelse:

»Den minderårige må icke användas till arbete å tid mellan kl. 7 e. m. och kl. 6 f. m.; dock må minderårig av mankön, vilken fyllt sexton år, användas till arbete å tid, som nu är nämnd, där hans arbetstid är begränsad till högst åtta timmar av dygnet samt tillika arbetet icke oftare än under var tredje vecka infaller å tid mellan kl. 10 e. m. och 4 f. m.»

dels ock att den föreslagna lagen om utsträckt rätt att i visst arbete använda manliga minderåriga av viss ålder bort erhålla följande lydelse:

»Härigenom förordnas som följer:

Har med tillämpning av sista stycket i övergångsbestämmelserna till lagen om arbetsarskydd den 29 juni 1912 arbetstiden för minderårig å något arbetsställe intill utgången av år 1915 varit utsträckt på sätt i 8 § 1 mom. av lagen den 17 oktober 1900 angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke var medgivet, må å det arbetsställe minderårig av mankön, som fyllt

sexton år, intill utgången av år 1916 användas i enlighet med de i samma lagrum givna bestämmelser.

*Ang. ändring i
lagen om
arbetarskydd.
(Forts.)*

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling.»

Greve S p e n s: Herr greve och talman, mina herrar! Vid denna paragraf skall jag tillåta mig yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

I 13 § stycket d) i nu gällande arbetarskyddslag medgives, att yngling över sexton år får användas i nattarbete, under förutsättning att arbetstiden är begränsad till högst åtta timmar av dygnet och att arbete icke oftare än under var tredje vecka infaller å tid mellan klockan elva eftermiddagen och klockan fem förmiddagen.

Till detta stycke i 16 § har Kungl. Maj:t nu på framställning av socialstyrelsen föreslagit ett tillägg. Det har nämligen visat sig, att den nu gällande föreskriften, att arbetet icke oftare än under var tredje vecka får infalla å tid mellan klockan elva och klockan fem förmiddagen, är ägnad att vid glasbruk och anrikningsverk samt i viss mån även vid pappersmassfabriker onödigtvis försvåra de minderårigas användande i ett arbete, som eljest lämpar sig därför. Kungl. Maj:t upptog därför i det till lagrådet remitterade förslaget en tilläggsbestämmelse om att den minderåriges arbetstid i genomsnitt icke finge till övervägande del infalla å tid mellan klockan sju förmiddagen och klockan sex eftermiddagen. Lagrådet anmärkte häremot, att det vore önskvärt, att den tid, som skulle ligga till grund för en dylik genomsnittsberäkning, bleve i lagrummet angiven, men Kungl. Maj:t fann detta vara förenat med svårigheter och gav i propositionen ifrågavarande stycke den ändrade lydelse, att det skulle överlämnas åt vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare att godkänna en lämplig anordning av de arbetstider, då minderåriga över sexton år finge användas till nattarbete.

I andra kammaren har väckts en socialdemokratisk motion, vari yrkats helt avslag å det av Kungl. Maj:t föreslagna tillägget, men föreslagits en mindre ändring i den nu gällande bestämmelsen, vilken ändring utgör en bestämd försämring av vad som nu gäller.

Utskottet har nu föreslagit en ändring av den av Kungl. Maj:t föreslagna tilläggsbestämmelsen, enligt vilken ändring yrkesinspektör eller bergmästare säkerligen skulle komma att i färre fall än enligt Kungl. Maj:ts förslag godkänna en sådan anordning av nattarbete, varom här är fråga.

För min del anser jag Kungl. Maj:ts förslag i denna del vara betryggande, och jag yrkar bifall till detsamma. Därtill har jag så mycket större skäl, som det är ganska antagligt, att andra kammaren kommer att bifalla den socialdemokratiska motionen, och att en sammanjämkning blir erforderlig beträffande denna del av ifrå-

Ang. ändring i
lagen om
arbetarskydd.
(Forts.)

gavarande lagförslag. En sammanjämkning torde även i allt fall bliva behöflig med avseende å en annan del av förslaget.

Jag skall be att få nämna, att jag nog icke varit ensam om min reservation i detta ärende, såvida icke både sjukdom och annat förfall inträffat såväl i dag som vid justeringen av utskottsutlåtandet.

Jag anhåller, herr talman, att i denna punkt få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr A l e x a n d e r s o n: Herr talman! Som kammarens ledamöter torde finna av sid. 5 i detta utskottsutlåtande, så har visserligen Kungl. Maj:t förutsatt, att socialstyrelsen skulle komma att meddela direktiv åt vederbörande yrkesinspektör och bergmästare angående de riktlinjer, som skulle följas vid beviljandet av det tillstånd, som här är lämnat i deras hand att giva. Utskottet har emellertid ansett det riktigare, att i lagen själv angäves, vilken den princip vore, som därvidlag borde följas. Vilken princip detta är, bör vara ganska lätt att se av det exempel, som redan förut är infört i lagen och till vilket det nya stadgandet endast skulle ansluta sig som ett komplement.

Jag anhåller, herr talman, att ehuru skillnaden mellan det av greve Spens gjorda yrkandet, d. v. s. bifall till Kungl. Maj:ts proposition, och utskottets förslag i realiteten icke torde vara alltför stor, få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr R o g b e r g: Jag anhåller också att få yrka bifall till den hemställan, som gjorts av greve Spens. Av en tillfällighet har jag icke blivit antecknad som reservant vid ärendets behandling i utskottet.

Det är otvivelaktigt, så som av greve Spens anfördes, att den ordställning, som är vald av Kungl. Maj:t, är fullt betryggande och någon särskild anledning att här införa den princip, som vid lagens tillämpning skulle följas, synes icke föreligga. Jag ber alltså att få instämma med greve Spens.

Överläggningen förklarades härmed slutad, varefter herr talman yttrade, att beträffande förevarande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas enligt utskottets förslag, dels ock att motsvarande paragraf i Kungl. Maj:ts förslag skulle godkännas.

Härefter gjordes proposition enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på godkännande av Kungl. Maj:ts förslag till paragrafens lydelse vara med övervägande ja besvarad.

16 §.

Denna paragraf lydde

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

Beträffande sådant arbete, som i 15 § angives och som av tekniska skäl måste oavbrutet fortgå såväl natt som dag eller tidvis måste forceras, må Konungen, i den mån som finnes av behovet påkallat, för minderårig av mankön, vilken fyllt sexton år, meddela eftergift från det i 13 § d) givna förbud utöver vad där medgives.

I fråga om lätt arbete, som bedrives i fria luften och icke direkt regleras av mekaniskt driven maskin, må Konungen meddela eftergift såväl från de i 9 § andra stycket givna förbud som från stadgandena i 15 §.

(i utskottets förslag:)

Beträffande sådant arbete, som i 15 § angives och som av tekniska skäl måste oavbrutet fortgå såväl natt som dag eller tidvis måste forceras, må Konungen, i den mån så finnes av behovet påkallat, för minderårig av mankön, vilken fyllt sexton år, meddela eftergift från det i 13 § d) givna förbud utöver vad där medgives.

Ifråga om arbete med vändning och stackning av torv eller annat därmed jämförligt lätt arbete som bedrives i fria luften och icke regleras av samband med mekaniskt driven arbetsprocess, må Konungen meddela eftergift såväl från de i 9 § andra stycket givna förbud som från stadgandena i 15 §.

Ang. ändring i lagen om arbetarskydd.
(Forts.)

Greve Spens: Även vid denna paragraf skall jag be att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Kungl. Maj:t har i anledning av framställning från statens industrikommission och Svenska mosskulturföreningen föreslagit ett tillägg till denna 16 § av innehåll, att minderåriga skulle kunna med Konungens tillstånd få användas vid lätt arbete, som bedrives i fria luften och icke direkt regleras av mekaniskt driven maskin. Visserligen avsågs i framställningarna från statens industrikommission och Svenska mosskulturföreningen endast torvindustriens behov av arbetskraft, men socialstyrelsen, som avgivit yttrande i ärendet, har enligt min mening med fullt fog framhållit, att de skäl, som kunna åberopas för medgivande av större frihet i avseende å minderårigas användande till arbete å torvfälten, med lika berättigande kunde anföras till förmån för lättnader med hänsyn till minderårigas användande till andra arbeten. Såsom exempel på sådana arbeten har socialstyrelsen anfört insamling av kottar till fröklängningsanstalter och malmplockning vid gruvorna ute å marken. Socialstyrelsen har även med rätta framhållit, att det vore mindre tilltalande att i lagen tillskapa ett särskilt undantag till förmån för endast torvindustrien, då reella skäl talade för att giva undantagsbestämmelserna en mer allmän giltig avfattning.

I den förut av mig omnämnda socialdemokratiska motionen i andra kammaren har emellertid yrkats avslag å detta förslag, emedan det syntes alltför vittgående och skulle kunna omfatta även arbete i brädgårdar, vid hamnar, skeppsvarv, stenhuggerier m. m.

Ang. ändring i
lagen om
arbetarskydd.
(Forts.)

För att nu tillmötesgå denna motion har utskottets majoritet föreslagit en ändring av Kungl. Maj:ts förslag, så att minderåriga endast skulle få användas vid sådant lätt arbete i fria luften, som avser arbete med vändning och stackning av torv eller annat därmed jämförligt lätt arbete, som icke regleras av samband med mekaniskt driven arbetsprocess.

Utskottets förslag innehåller således i två hänseenden inskränkningar i Kungl. Maj:ts förslag, nämligen dels därigenom, att minderårigas arbete i fria luften skulle få äga rum endast vid lätt arbete med torv eller därmed jämförligt arbete, och dels därigenom, att den minderåriges arbete icke skulle få ens indirekt regleras av mekaniskt driven maskin.

För min del anser jag dessa begränsningar både onödiga och olämpliga, och denna min åsikt delades av flera inom utskottet, ehuru dessa icke varit närvarande vid justeringen och antagligen därför icke reserverat sig mot utskottets förslag.

Ett lätt arbete i fria luften kan enligt min mening aldrig vara farligt för minderåriga ej ens om det äger rum på brädgårdar eller dylika arbetsställen, bara det icke står i *direkt* samband med maskindrift. Man har uttryckt farhåga för att, om minderåriga finge arbeta å brädgårdar med att plocka ihop stickor och avfall, de även skulle användas till att rulla stockar och dylikt, men jag ber att få erinra, att de då icke utförde ett *lätt* arbete, och att det vore straffbart, om minderåriga användes till dylikt arbete.

Jag vill även framhålla, att utskottets förslag om, att minderårigas arbete icke får indirekt regleras av samband med mekaniskt driven arbetsprocess, kan försvåra minderårigas användande även vid torvarbete, ty det kan därvid hända, att den torv, som var föremål för minderårigas arbete, kort därefter skulle inläggas i en torvpressningsmaskin, vilket sistnämnda arbete utfördes av äldre och endast indirekt reglerade det arbete, som utfördes av ett fullt tillräckligt antal minderåriga.

Med anledning av vad jag anfört yrkar jag, herr talman, bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Alexanderson: Då arbetarskyddslagen år 1912 antogs, bröt man fullt medvetet just med den föregående lagstiftningen därutinnan, att man förbjöd här ifrågavarande minderårigas användande även till arbete, som bedrives i fria luften. Kammaren torde erinra sig, att det här är fråga om elvaåringar eller i vissa fall tolvåringar, barn, som således i allt fall ännu icke fyllt tretton år. Nu har man speciellt ifråga om sådant arbete som vändning och stackning av torv framhållit, att där borde även dessa elva- och tolvåringar kunna få användas. Det har nog icke varit Kungl. Maj:ts mening att begagna den här begärda rätten till att medgiva undantag annat än för arbete, som är just av denna art, däremot ingalunda till sådana arbeten, som greve Spens tycktes vänta och förmoda, i brädgårdar, skeppsvarv,

hamnar m. m. I anledning därav tror jag, att man kan påstå, att utskottets förslag endast innebär ett förtydligande av vad som har varit Kungl. Maj:ts förslags innebörd. Men skulle Kungl. Maj:ts förslag antagas i *det syfte*, som greve Spens nu har angivit, *då* skulle det visserligen uppkomma en väsentlig olikhet mot vad utskottets förslag nu innebär.

Ang. ändring i lagen om arbetarskydd.
(Forts.)

Till detta utskottets förslag, herr talman, ber jag att få yrka bifall.

Herr Larsson, Knut: Jag ber att få instämma med greve Spens. Jag tror, att greve Spens' förslag i detta fall är fullt tydligt, och att det är bättre än det av utskottet här formulerade. Jag ber att få instämma i och yrka bifall till greve Spens' förslag i ämnet.

Herr Ström: Jag skall endast be att få säga några ord i anslutning till herr Perssons i Norrköping reservation.

Det kan ingalunda vara lämpligt, att man så snart efter det en lag har trätt i kraft, försöker vinna modifikationerna i densamma, som gå emot lagens verkliga anda och mening. Det kan så mycket mindre vara skäl att vidtaga sådana, som det här är fråga om minderåriga och deras hälsa på ett särskilt sätt måste skyddas. Jag tror, att det å ena sidan skulle bli ett farligt prejudikat och å andra sidan mottagas med mycket stor besvikelse ibland arbetargrupper.

Då jag emellertid blivit uppmärksamgjord på att herr Perssons i Norrköping reservation till sin förra del gäller en föregående paragraf, skall jag endast be att få till protokollet antecknat vad jag här har anfört, utan att göra yrkande.

Herr Rogberg: Även vidkommande denna paragraf och det av greve Spens upplästa momentet anhåller jag att få instämma med honom. Jag tror i likhet med honom, att de begränsningar, som utskottet föreslagit, ingalunda äro behöfliga eller lämpliga. Jag tror icke, att om lagrummet får den avfattning, som Kungl. Maj:t föreslagit, därav skall i praktiken föranledas några som helst missbruk eller olägenheter i avseende på de minderårigas fysiska eller moraliska hälsa och utveckling.

Jag anhåller att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt därunder framställda yrkanden propositioner, först på godkännande av utskottets förslag till den nu föreliggande paragrafens lydelse och vidare på godkännande av Kungl. Maj:ts förslag i motsvarande del; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Övriga delar av utskottets förslag.

Godkändes.

Lagförslag
om utsträckt
rätt att i
visst arbete
använda vissa
minderåriga.

Punkten 1 B).

Förslag till lag om utsträckt rätt att i visst arbete använda manliga minderåriga av viss ålder.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Lag om utsträckt rätt att i visst arbete använda manliga minderåriga av viss ålder.

Härigenom förordnas som följer:

Har med tillämpning av sista stycket i övergångsbestämmelserna till lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912 arbetstiden för minderårig å något arbetsställe intill utgången av år 1915 varit utsträckt på sätt i 8 § 1 mom. av lagen den 17 oktober 1900 angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke var medgivet, må å det arbetsställe minderårig av mankön, som fyllt sexton år, intill utgången av år 1917 användas i enlighet med de i samma lagrum givna bestämmelser.

Har med tillämpning av sista stycket i övergångsbestämmelserna till lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912 arbetstiden för minderårig å något arbetsställe intill utgången av år 1915 varit utsträckt på sätt i 8 § 1 mom. av lagen den 17 oktober 1900 angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke var medgivet, må å det arbetsställe minderårig av mankön, som fyllt sexton år, intill utgången av år 1918 användas i enlighet med de i samma lagrum givna bestämmelser.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Greve Spens: I fråga om detta lagförslag skall jag ej göra något yrkande om ändring av den av utskottet föreslagna lagtexten, men jag skall be att få hemställa, att en punkt i utskottets motivering måtte utgå.

Den nu gällande arbetarskyddslagen innehåller i en övergångsbestämmelse ett medgivande, att vid gruvarbete samt vid arbete vid masugnar eller hyttor, stångjärnsbruk, manufakturverk och andra industriella anläggningar, där arbetet förutsätter s. k. ständig eld, ävensom vid sågverk och därmed förenade brädgårdar, arbetstiden för minderåriga över 15 år må intill utgången av år 1915 utsträckas till i medeltal 12 timmar av dygnet och förläggas jämväl till annan tid än mellan klockan 6 f. m. och 7 e. m. Denna undantagsbestäm-

melse har således upphört med innevarande års ingång, men tillämpas fortfarande enligt tyst överenskommelse. Kungl. Maj:t har nu föreslagit, att samma undantagsbestämmelse skall gälla intill utgången av år 1917, dock endast beträffande minderåriga, som fyllt 16 år.

Civilministern säger emellertid i propositionen till statsrådsprotokollet, att ett sådant uppskov skall giva tillfälle att bedöma, »huruvida de svårigheter, som dessa bestämmelser skulle medföra och över vilka särskilt från järnindustriens sida klagats, verkligen äro omöjliga att övervinna. Skulle så finnas vara förhållandet, lärer Kungl. Maj:t med hänsyn till svårigheternas allvariga natur anse sig nödsakad att taga i övervägande förslag till jämkning i lagens bestämmelser i förevarande avseende. Måhända skall det också under denna nya övergångstid visa sig, att de befarade olägenheterna av lagens genomförande skola, i enlighet med den av socialstyrelsen uttryckta förhoppning, låta sig i avsevärd grad undvikas genom förändrade anordningar i avseende å de minderårigas användande. Socialstyrelsen lärer icke underlåta att under den förlängda övergångstiden ägna all uppmärksamhet åt dessa spörsmål, vilkas betydelse särskilt ur social synpunkt enligt min tanke icke får underskattas.»

I en inom denna kammare väckt motion har herr Strömberg m. fl. yrkat, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om sådan utredning, som civilministern ställt i utsikt.

Utskottet har dock nu i sin motivering å sid. 15, mellersta stycket, sista punkten, yttrat, att utskottet vill »betona, att utskottet härmed icke i någon mån anslutit sig till det i herr Strömbergs motion framställda önskemålet om åvägabringande av för industriens behövliga jämkningar i lagens realbestämmelser; tvärtom bör förväntas, att från industriens sida erforderliga åtgärder för anpassning efter de genom lagen ändrade förhållandena ju förr dess hellre vidtagas». Då detta yttrande av utskottet kan, om det inflyter i riksdagsskrivelsen i detta ärende, anses innebära en uppmaning till Kungl. Maj:t att ej företaga den av herr statsrådet ifrågasatta utredningen, har jag, herr talman, ansett mig böra föreslå, att denna punkt av utskottets motivering på sid. 15, mellersta stycket, sista punkten, som börjar med orden »Dock vill» och slutar med orden »hellre vidtagas» måtte ur motiveringen utgå.

Friherre Fleming: I fråga om motiveringen skall jag i korthet be att få ansluta mig till greve Spens' förslag, men som den förre talaren nämnde är i den av herr Strömberg framburna och även av mig underskrivna motionen även yrkat, »att riksdagen måtte i Kungl. Maj:ts framlagda förslag till lag om utsträckt rätt att i visst arbete använda manliga minderåriga av viss ålder vidtaga den ändring, att användning av dylika minderåriga på föreslaget sätt medgives intill utgången av år 1920».

Jag vill säga, att hur det än går med dessa utredningar, är det av stor betydelse för järnindustrien, att man icke varje år riskerar, att dessa bestämmelser skola bli ändrade. Det är icke så lätt, som man på vissa håll tror, att lägga om det skiftarbete, som nu pågår.

*Lagförslag
om utsträckt
rätt att i
visst arbete
använda vissa
minderåriga.*

(Forts.)

*Lagförslag
om utsträckt
rätt att i
visst arbete
använda vissa
minderåriga.*

(Forts.)

Skulle, såsom framgår av utskottsbetänkandet just i den punkt, som greve Spens vill ha borttagen, det komma därhän, att man genom lagbestämmelser vill tvinga industrien att lägga om det arbetssätt, som man nu har, kan man i stället komma i det läge, som särskilt framhållits på sid. 11 i utskottsutlåtandet, där följande uttalas: »förhindras ynglingarna att redan före 18 års ålder pröva sina anlag och söka skaffa sig nödig färdighet, kunna de icke bliva dugliga att vid inträdet i mannaåldern fylla de krävande platserna inom järnverksindustrien». Jag vill betona, att denna fråga för järnindustrien har en synnerligen stor betydelse, och jag tror därför, att det vore mycket önskligt, att hithörande frågor toges under noggrant övervägande, och att jämkningar i lagen kunde komma till stånd. Detta så mycket mera, som då lagen antogs, dåvarande finansministern på en direkt fråga utlovade, att han skulle taga dessa saker i övervägande och vidtaga sådana jämkningar som kunde finnas behövliga.

Jag ber således, herr talman, att få yrka, att ordet »1918» i tredje stycket nedifrån i övergångsbestämmelsen ändras till »1920», samt i övrigt beträffande motiveringen att få instämma med greve Spens.

Herr Alexanderson: Herr talman! Jag måste för det första på det bestämdaste avråda kammaren att gå den väg, som friherre Fleming nyss förordade, men för det andra utsträcka detta avrådande till att även gälla uttagandet ur motiveringen av det stycke, som greve Spens ville ha borteliminerat. Kammaren torde besinna, att i detta fall medkammaren befinner sig i den tämligen sällsynta positionen av beatus possidens. Det är här i kammaren, som man egentligen är intresserad av att få vissa jämkningar till stånd i arbetarskyddslagen, jämkningar, mot vilka man samt och synnerligen är ganska ovilligt stämd i andra kammaren. Den sammanjämkning, som kommer att få lov att äga rum, kommer enligt min uppfattning, och jag tänker väl hela utskottets uppfattning, aldrig att kunna i förevarande punkt ge åt denna kammare ett gynnsammare resultat än vad Kungl. Maj:t föreslagit, eller att dessa övergångsbestämmelser skola utsträckas till giltighetstiden till 1917 års utgång. Om man ställer sina anspråk högre, riskerar man alldeles bestämt, att det icke blir någon sammanjämkning alls. Inom andra kammaren är den meningen mycket bestämd och allmänt utbredd, att någon utsträckning egentligen icke alls borde förekomma på den punkt, som här är i fråga. Om man där går med på någon utsträckning, är det under förutsättning, att det skall vara slut, sedan den så bestämda övergångstiden är tilländalupen.

Socialstyrelsen har ju gjort upprepade och ingående försök att åstadkomma den överenskommelse, om vilken greve Spens talade, men det har ju visat sig, att det har stött på bestämda svårigheter, inför vilka socialstyrelsen slutligen har tvungits att uppgiva dessa försök och i skrivelse till Kungl. Maj:t angiva dem såsom uppgivna samt förorda, att vid sådant förhållande i

allt fall skulle beredas en något utsträckt övergångstid, vartill socialstyrelsen — och Kungl. Maj:t i enlighet med dess förslag — föreslagit utgången av år 1917. Nu har utskottet föreslagit utsträckning till utgången av år 1918. Men det är som sagt att förutse, att man sammanjämningsvis skall komma att stanna vid Kungl. Maj:ts förslag.

Om man nu ur motiveringen eliminerar bort den passus, som jag nämnde, så har man för övrigt ingivit järnindustrien en förhoppning, som efter min bestämda övertygelse skall visa sig fullkomligt falsk. Det är en så bergfast mening inom andra kammarens stora majoritet, att det icke bör medgivas någon ytterligare frist utöver den som här är föreslagen, att det endast vore att förleda järnindustrien att icke i tid inrätta sig efter de förhållanden, som utan allt tvivel ändå snart komma att inträda.

Med hänsyn till vad jag sålunda har anfört, herr talman, ber jag att få hemställa om bifall till utskottets förslag och dess motivering oförändrad.

Herr Ström: Först ber jag att få uttrycka min stora förvåning över att man kan, som jag hörde greve Spens nyss citera vara gjort, genom något slags tyst överenskommelse faktiskt sätta *en lag ur funktion*. Det skulle vara synnerligen intressant att erhålla kännedom om hur det går till att genom tysta överenskommelser sätta lagar ur funktion.

Sedan skall jag be att få yrka bifall till herr Perssons i Norrköping reservation, den del, som återfinnes i andra stycket på sidan 22, och som går ut på att lagen skall träda i kraft vid utgången av år 1916. Jag vill endast framhålla, att ibland arbetarklassen är det en fullkomligt enhällig uppfattning, att man icke kan medgiva, att lagen får en enda dag längre vara ur funktion, utan att den måste så fort ske kan träda i kraft.

Greve Spens: Med anledning av vad herr Alexanderson anförde skall jag be att få säga, att min uppfattning är också, att man vid den sammanjämkning, som helt säkert kommer att äga rum, inom utskottet från den sida som hyllar min åsikt, icke får spanna bågen för högt, med tanke på att andra kammarens majoritet, såsom herr Alexanderson påpekade, är beatus possidens i detta fall. Jag har för min del därför icke velat framställa något yrkande i fråga om ändring i själva lagtexten, och jag tror, att en sådan ändring är tämligen obehövlig, då civilministern till statsrådsprotokollet förklarar, att Kungl. Maj:t i allt fall kommer att underkasta frågan en särskild fortsatt utredning under den övergångstid, som fortfarande skall finnas.

Med anledning av herr Ströms yttrande, däri han uttalade sin förvåning över att den ifrågavarande övergångsbestämmelsen fortfarande tillämpas, skall jag be att få nämna, att då den nu gällande lagen antogs, framhöll herr Strömberg vid debatten i denna kammare

Lagförslag
om utsträckt
rätt att i
visst arbete
använda vissa
minderåriga.

(Forts.)

om lagförslaget de olägenheter, som idustrien och särskilt järnhanteringen hade att vänta av lagen, samt tillfrågade dåvarande finansministern friherre Adelswärd, huruvida han delade den av utskottet framhållna och av talaren uttalade meningen om nödvändigheten av undantagsbestämmelser från vad lagens 13 § stadgar angående nattligt arbete av minderåriga för ifrågavarande industrier med kontinuerlig drift, i första rummet järnhanteringen, och om det i så fall kunde vara att förvänta, att herr statsrådet, om lagen antoges, komme att föreslå Kungl. Maj:t att utfärda sådana bestämmelser, att dessa industriernas berättigade intressen i nu nämnda avseende skulle bli tillgodosedda. Härpå svarade finansministern bland annat, att det vore hans avsikt att föreslå Kungl. Maj:t »att inom lagens ram genom undantagsbestämmelser taga hänsyn till nu avsedda förhållanden, då arbetets natur så påkallar, så att ingen rubbning av gängse arbetsmetoder till direkt skada för produktionen behöver uppstå». Det visade sig emellertid sedermera, att finansministern hade tagit fel i fråga om möjligheten för Kungl. Maj:t att på grund av nu gällande lag bevilja sådant undantag, som av honom ställts i utsikt. Något dylikt undantag har därför icke kunnat beviljas någon järnindustri. Med anledning härav har det också såväl i statsrådsprotokollet vid den kungl. propositionen som av utskottet framhållits, att det funnits goda skäl för en dylik tyst överenskommelse om övergångsbestämmelsens tillämpning tillsvidare.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Svensson: Herr greve och talman! Jag ber att få ansluta mig till det resonemang, som anfördes av friherre Fleming, och vill stryka under, att den omläggning, varom herr Alexanderson talade, vore för järnindustrien mycket kännbar. Jag tror mig veta att i arbetarkretsar råder icke någon glädje över en sådan lagstiftning som denna. Jag ber att få framhålla och betona, att genom den strängare läkarbesiktning, som nu är föreskriven i fråga om minderåriga, som skola användas i fabriksarbete, behöver man icke riskera, att svaga pojkar användas, såsom förut kunnat vara fallet. Jag ber att få ansluta mig till greve Spens' yrkande.

Herr Alexanderson: Då greve Spens utförligt återgivit en relation av vad som förekom i ärendet vid 1912 års riksdag — vilket redan av friherre Fleming dragits fram — anser jag mig skyldig påpeka, att denna relation dock icke är fullt ägnad att giva en riktig bild av vad som tilldragit sig.

Interpellanten herr Strömberg tillfrågade dåvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet, huruvida det kunde förväntas att Kungl. Maj:t komme att använda den makt att medgiva vissa undantag från § 13 d) i arbetarskyddslagen, som denna lag inrymde åt Kungl. Maj:t. Härpå svarade finansministern ja. Och säkerligen ha både han själv och hans efterträdare varit fullt beredda att tillstyrka sådana eftergifter. Men saken var, att interpellanten själv misstagit sig om vilka bestämmelser i lagen, som han egentligen

ville hava undantag ifrån. Han syftade på ett annat moment i 13 §, än det han nämnde; hans fråga gällde därför i själva verket ock, huruvida det vore Kungl. Maj:ts avsikt att medgiva en sorts undantag, som Kungl. Maj:t icke hade befogenhet till. Det är sålunda nog så, att även från de närmast intresserades sida har man betydligt felat i fråga om klarhet i uppfattningen huru 1912 års arbetarskyddslag i det här avseendet är beskaffat. Det ställer onekligen herr finansministerns svar i en något annan dager.

Beträffande herr Svenssons nyss gjorda inlägg, är det väl dock icke någon inom kammaren som gör sig skyldig till den förväxlingen att, därför att det finnes vissa unga pojkar vid ett eller annat järnbruk och deras föräldrar, som hava samma önskan som arbetsgivarna i detta fall, tro, att detta betyder, att den organiserade arbetarklassen har den uppfattningen och att dess representanter komma att giva uttryck åt samma uppfattning att följaktligen den opinion, som kan finnas hos en eller annan intresserad inom arbetarklassen, skulle få någon betydelse vid ärendets fortsatta handläggning. Så är med all säkerhet icke fallet, utan praktiskt taget ställer sig nog saken, såsom jag hade tillfälle utveckla i mitt föregående anförande.

Greve S p e n s: Endast ett par ord! Jag ber att med anledning av herr Alexandersons yttrande få säga, att det är fullt riktigt, att även interpellanten, herr Strömberg, vid lagens antagande tog fel med avseende å tolkningen av vissa bestämmelser i denna lag. Men det är alldeles uppenbart, att herr Strömberg då avsåg samma förhållande, som nu blivit i motionen framhållna, och således avsåg en sådan lagstiftning, som herr statsrådet ställt i utsikt genom sitt uttalande till statsrådsprotokollet.

Överläggningen förklarades härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att förutom beträffande motiveringen, vartill han ville återkomma efteråt, rörande nu ifrågavarande lagförslag yrkats: 1:o att utskottets förslag skulle godkännas; 2:o av friherre *Fleming*, att utskottets förslag skulle godkännas med den ändring, att orden »intill utgången av år 1918» utbyttes mot orden »intill utgången av år 1920»; och 3:o av herr *Ström*, att den avsedda lagen skulle erhålla den lydelse, som föreslagits i den av herrar Persson i Norrköping och Borg vid utlåtandet avgivna reservation.

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på godkännande av utskottets förslag vara med övervägande ja besvarad.

Vidkommande härefter motiveringen, yttrade herr talmannen, vore yrkat, dels att utskottets yttrande skulle godkännas, dels ock av greve *Spens*, att utskottets yttrande skulle godkännas med den ändring, att i mellersta stycket å sid. 15 i det tryckta utlåtandet sista punkten, börjande med orden »Dock vill utskottet betona», utelämnades.

Lagförslag om utsträckt rätt att i visst arbete använda vissa minderåriga.

(Forts.)

Lagförslag
om utsträckt
rätt att i
visst arbete
använda vissa
minderåriga.

(Forts.)

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner, först på godkännande av utskottets motivering och vidare på bifall till greve Spens yrkande, samt förklarade sig anse den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Greve Spens begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner motiveringen i lagutskottets utlåtande nr 48, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes motiveringen med den av greve Spens föreslagna ändring.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 22;

Nej — 37.

Utskottets hemställen i punkten 1.

Förklarades besvarad genom kammarens föregående beslut.

Punkten 2.

Utskottets hemställen bifölls.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11,47 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.